

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У А.П. ВОЈВОДИНИ

Година VII

Нови Сад, октобар 1958

Брoј 10

САДРЖАЈ:

- М. Бошић:* Рад XVII Конгреса Међународне уније адвоката;
- М. Мишић:* Неколико напомена поводом појма правичности;
- др. Бр. Базала:* Исправљање судских одлука;
- М. Димићријевић:* Учесници у споровима за утврђивање постојања брака;
- Ђ. Павић:* Привремени заступник странке у оставинском поступку;
- Т. Коршош:* Примедбе на чл. 24 Преднацрта Закона о ванпарничном поступку;
- др. Д. П. Радоман:* Да ли се материјална одговорност службеника народних одбора исправља по Закону о јавним службеницима;
- Из судске праксе;
- Службена саопштења.

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У А. П. ВОЈВОДИНИ

Година VII

Нови Сад, октобар 1958

Број 10

РАД XVII КОНГРЕСА МЕЂУНАРОДНЕ УНИЈЕ АДВОКАТА

Међународна Унија адвоката одржала је XVII конгрес у Милану у времену од 8—12 септембра 1958 године. На Конгресу су биле заступљене адвокатске организације из 32 државе од 35 земаља чије су адвокатске организације учлањене у овој унији. Најбројније делегације биле су из Француске, Белгије, Италије, Велике Британије, Немачке, Аустрије, Турске, држава Јужне Америке, а примећене су и делегације са Блиског Истока и Индије у већем броју. Савез адвокатских комора Југославије био је претстављен делегацијом у којој су учествовали: Православ Васиљевић, председник Савеза адвокатске коморе Југославије, Милорад Ботић и Др. Аурел Крстуновић, потпредседници Савеза адвокатских комора Југославије, Милан Жикић, секретар Савеза, Др. Владимир Гросман, члан савета адвокатске коморе у Љубљани, иначе један од потпредседника Уније и Милан Живадиновић, адвокат из Београда. Поред делегата Савеза, учествовали су на Конгресу још неколико адвоката из Југославије, међу којима и Др. Иво Хорват из Љубљане и Др. Марко Калођера, адвокат из Загреба.

Конгрес је свечано отворен у палати правосуђа у Милану 8 септембра 1958 године, а рад конгреса се одвијао у просторијама палате технике и науке у Милану. На свечаном отварању конгреса присуствовали су између осталих: Чезаре Мерзагора (Cesare Merzagora) председник сената, председник скупштине Леоне, министри де Никола и Гонела (de Nikola, Gonella), први председник касације Ернесте Еула (Ernesto Eula) и генерални прокуратор Пафунди (dr. Rafundi), те претставници миланских правосудних установа и други претставници власти и друштвених организација.

Конгрес је свечаним говором отворио Марио Браски (Mario Braschi) председник Уније, адвокат из Милана. После краћих поздравних говора претставника власти и претставника учесника на Конгресу од стране адвоката Вирца (George Wirz) члана немачке делегације, генерални секретар Уније Колд Лисан (Claude Lussan) адвокат из Париза, поднео је извештај о главној конгресној теми „Еволуција активности државе и њен утицај на адвокатуру” (»L'evolution de l'activite de l'etat et ses incidences sur la profession d'avocat«.) тиме је свечани део отварања конгреса завршен.

Конгрес је радио у пленуму и по комисијама. Рад у пленуму је обухватио главну конгресну тему „Еволуција државне активности и њен утицај на адвокатуру” са дискусијом, затим организациона питања Уније.

На главну конгресну тему поднеле су кореферате делегације Француске, Швајцарске, Белгије, Аустрије, Шпаније, Турске, Норвешке, Холандије, Белгије, Луксенбурга, Индије, Сједињених Америчких Држава, Немачке Грчке и Југославије. Југословенски национални реферат поднели су Др. Владимир Гросман, адвокат из Љубљане и Милорад Ботић, адвокат из Новог Сада.

У дискусији по главној конгресној теми од стране југословенске делегације, узео је учешће Др. Владимир Гросман. На конгресу је владало велико интересовање за југословенски реферат који је приказао како се југословенска адвокатура прилагодила извршеним друштвеним променама у земљи, тј. како је и колико је ова успела да се афирмира у условима социјалистичког поретка. У дискусији у неколико наврата, низ референата помињали су југословенску адвокатуру која је успела да задржи основна обележја адвокатуре европског типа, а да развије своју делатност у условима социјалистичког друштвеног поретка, за разлику од неких држава социјалистичког типа где је адвокатура етатизована.

Главни конгресни реферат као и национални кореферати, показују да се модерна држава све више ангажује у свима областима друштвеног живота, па и у привреди. Сем тога, управни апарат свеобухватно и у детаље регулише разне односе — меша се и у ситуације и у односе грађана према држави, и у односе међу грађанима. Запажа се тенденција, нарочито код управних органа, да ограничава ангажовање адвокатуре у поступку код регулисања свих односа. Надаље, подвучена је и тенденција све већег интересовања државе за саму организацију адвокатуре, од чега постоји опасност за неометани слободан рад ове.

При секретаријату Међународне уније адвоката, формирано је више сталних комисија које су до сада развиле знатну делатност. Од ових су најактивније комисија за међународну трговинску арбитражу, комисија за организацију адвокатуре у свету, комисија за социјално осигурање адвоката.

На конгресу су у комисијама учествовали и наши претставници, а у комисији за Међународну трговинску арбитражу запажена је дискусија Др. Калођере, адвоката из Загреба.

Организација конгреса била је на завидној висини уз симултано превођење реферата и говора на француски, енглески, немачки и италијански језик. Италијански адвокати, односно, адвокатске организације у Милану, као и претставници власти у Милану, уложили су знатног труда и материјалног ангажовања да би учесницима конгреса учинили пријатан боравак у Милану. Иако је Миланска скала још на одмору, у част конгреса приређена је претстава у Скали, организовано је неколико веома успешних излета (de Varese, Lago de Como), председник Миланске провинције Касати (Adrio Casati) иначе адвокат, приредио је свечани пријем за учеснике конгреса. Посећен је Музеј-Црква, где

се чува чувена слика Леонарда да Винчија „Тајна вереча“, приређен свечени банкет итд.

Конгрес се позабавио и питањем уједињења са Унијом Организације адвоката Internät Bar Association у којој су учлањене углавном англосаксонске организације, а претежно адвокатске организације Сједињених Америчких Држава. Ради проучавања питања овог проблема, формирана је посебна комисија у коју се ушао и Др. Владимир Гросман.

Како се конгреси међународне уније одржавају сваке друге године па којима се бира нов претседник, потпретседници и секретари, то је за новог претседника Уније изабран Петар Шмит (Peter Schmidt) адвокат из Базела — Швајцарска, досадашњи вице претседник. Један од потпретседника Уније и надаље је остао Др. Владимир Гросман, адвокат из Љубљане. Изабрани су нови секретари, од којих је један досадашњи генерални секретар Клод Лисан (Claude Lussan).

У остале органе Уније именују чланице своје претставнике, па су у Савет Уније (Conseil) од стране југословенске адвокатуре ушли: Првослав Васиљевић, претседник Адвокатске коморе из Београда, Милан Жикић, адвокат из Београда, Аурел Крстуловић претседник Адвокатске коморе из Загреба, Милорад Ботић, претседник Адвокатске коморе из Новог Сада и Карел Кирн, претседник Адвокатске коморе из Љубљане.

Идући конгрес Уније има се одржати 1960 године у Швајцарској.

М. Ботић

НЕКОЛИКО НАПОМЕНА ПОВОДОМ ПОЈМА ПРАВИЧНОСТИ

I

Језички појам правде и правичности, како је то већ више пута истицано, изводи се из речи право. То несумњиво указује на блиску или непосредну везу између правичности и позитивног права. Али, то још не значи да се правичност као појам у свему исцрпљује у позитивном праву и да не носи у себи и друге друштвене категорије које се рефлектују у свери етичких норми и вредности оцењивања.

У обичном разговору често наилазимо на реч правичност. За поступке неке особе каже се да су правичне, да је одлука суда или управних органа правична или неправична, да идеје садржане у закону у свему афирмирају осећај правичности, да је државни и политички систем заснован на социјалној правди, да су националне тежње извесних народа за слободом и независношћу правичне, да се односи између држава развијају на међусобном поштовању права и правичности, да осећања народног права и правичности претстављају озбиљно ограничење при раду на рецепцији страног законодавства и т. сл.

Појам правичности често служи као обична литерарна фигура¹ а некад је предмет озбиљних филозофских разматрања.

Као што се може видети идеја правичности прожима мање или више све поре друштвеног живота.

Појам правичности срећемо и у образложењима судских одлука², у коментарима законских текстова, у писању доктрине³, у расправама, око тумачења појединих правних института или анализи судских одлука, па и у самим законима.

У Српском грађанском законнику (чл. 8) начело правичности претставља метод за тумачење закона. Закон има да се „са основима здравог разума и природне правце слаже”.

У Францусом грађанском законнику начело правичности служи за одређивање садржине одређеног правног института поред диспозиције у одређивању садржине међусобних права и обавеза од стране самих странака. „Уговор обавезује не само на оно што је у њему изражено него и на све друге последице које правичност, обичај или закон вежују за природу те обавезе”. (§ 1135).

У Богишићевом Имовинском законнику начело правичности претставља потврђивање самог закона али и непосредни извор права. „Ако за неки особити посао или случај не буде ни у законима ни у обичајима одређена правила, ред се је владати по подобју других сличних правила или пак решити случај по општим основама правде и правце.” (§ 4). „Темељ је разумије се, и закону и законнику, обичају, правда и правца, те кад судац суди по правилима узетим из закона или законита обичаја, он свакако ради на основу правде и правце... Тек када ни у закону ни у обичају нема прилична правила правда и правца постају за судца непосредним извором из кога од правце треба да црпе своје правило...” (§ 782).

У Римском праву многи правни институти били су створени преторским правом применом начела правичности. (*aeque et bono*).

У модерном праву начело правичности, под видом слободног истраживања права, увело је у право, поред других института, и одговорност по основу ризика или објективну одговорност иако су закони у то време признавали само одговорност по кривици.

У Швајцарском праву правичност је критеријум да ли ће неурачунљива особа бити одговорна за накнаду штете коју је учинила или ће бити ослобођена одговорности. „Када правичност захтева, судија може и лице без разбора, које је проузроковало штету осудити на делимичну или потпуну накнаду.” (§ 54).

По Немачком грађанском законнику начело правичности је критеријум за одређивање висине накнаде за претрпљену моралну штету. „У случају повреде тела или здравља као и у случају лишења слободе повређени може и због штете која није имовинска захтевати правичну накнаду у новцу...” (§ 847 став 1). По нашем Нацрту Закона о накнади штете начело правичности има исту улогу. (чл. 29).

Истовремено по Нацрту нашег закона о накнади штете начело правичности је и критеријум за смањење износа накнаде. „Кад нађе да то правичност захтева суд може при одређивању висине накнаде узети у обзир брижљивост коју штетник показује у својим сопственим стварима и, ако је она редовно мања од брижљивости разумног и пажљивог човека, снизити износ накнаде.” (чл. 21).

Бугарски закон о обавезама прописује да ће се накнада неимовинске штете досуђивати према захтевима правичности.

У Енглеском праву судови у одређеним случајевима суде по начелу правичности. (Equitu).

II

Појам правичности, посматран као категорија ван позитивног права, временом је мењао како свој предмет тако и своју метафизичку основу. Некада је правичност била засебна идеја из које се право само инспирисало. Пре тога правичност се није везивала за право већ је представљала самосталну филозофску категорију.

Неке школе су категорију правичности потпуно одбацивале: она им се чинила сувишна или мање вредна.

За рационалисте правичност је била синоним за мудро и разумно, исто што и ред, поредак и систем једне логичне усклађености.

По учењу појединих етичара правичност је синоним за истинито и добро. За ирационалисте правичност је приближавање и поклапање са религиозном догматиком. По њима је правичност и атрибут који изражава „апсолутни квалитет људске душе”, његову пробуђену савест. За утилитаристе правичност је исто што и корисно.

Цицерон правичност схвата као извор истине и као метод за кориговање законских грешака. (*correctrix legis*) По Аристотелу правичност (као дистрибутивна) значи дати свакоме оно што му припада.

У XVIII веку, као и за време софиста, правичност се сматрала као функција природног права, као његова инкарнација.

По неким ауторима правичност је облик испољавања морала, чије су основе објективне за разлику од морала у ужем смислу чије су основе субјективне и који налаже необавезне дужности без одређених овлашћења.

По другим ауторима правичност је синтеза етичке норме која има тенденцију да прерасте у праву норму (трансформација индивидуалне у колективну савест) и правилног људског мишљења (логике).

Правичност се схвата и као сложен појам у коме је садржан читав сплет категорија од којих доминирају истина и добро, племенитост, оштрина и прецизност у делању, савесност и строгост, пропорционалност честитог и неподмитљивог, социјална и политичка једнакост и идеја трајне љубави и мира.

По учењу извесних правника однос између правичности и права једнак је односу између индивидуалног и општег интереса. Притешњен апстрактним нормама које су писане за све а не за њега, односно за њега као део тоталитета, појединац у светлости те норме постаје безличан, осећа то право као себи туђе и себи супростављено. Ако се са правом у његовој деперсонализацији ригорозно оде до крајњих конзеквенца, онда максимум таквог права обично доводи до неправде. (*Summum ius summa iniuria*). Отуда неопходност да начело правичности ублажи апстрактност, крутост и безличност опште норме и приближи је сваком конкретном случају водећи рачуна о одређеним појединцима, њиховим потребама и интересима. На тај начин начело правичности постаје облик испољавања етичког солидаризма.

По неким ауторима правичност, као правна категорија, има три функције: она претходи закону као вид његове антиципације, она је актуелност закона као његова стална надопуна, као облик његове конкретизације и најзад она стоји испред закона као вид његове будуће трансформације.

По извесним писцима правичност треба да буде „слободна категорија” коју не треба дефинисати. Када би се одредио појам правичности то би претстављало његову догматизацију, његово ограничавање, спутавање и негирање релативним факторима времена и простора и тиме би улога правичности била препуштена прошлости а не будућности. Без свог одређеног садржаја, пријемчива на све промене у поставкама етике и захтевима економике, блиска психологија људи, зависна од сталног богаћења друштвене свести, осетљива за нове облике у којима се одвија еволуција права и политичка схватања, правичност остаје довољно слободна и аутономна да буде савремена и носилац свежих, увек бујних и богатих животних струјања.

Правичност се схвата и као коректура класне садржине права. Пошто је право класно и изражава вољу већине или организоване мањине, дакле преставаља испољавање регионалне воље и изражавање одређених интереса владајућих насупрот интересима потчињених, то правичност треба да ублажи или сасвим уклони једностране последице класне суштине права и да нађе израз за испољавање универзалне, опште воље кроз хармонију индивидуалних и друштвених интереса.

По неким ауторима (а и законодавствима, рецимо: Богишићев имовински законик) прави се разлика између правде и правичности. Правда се обично сматра као специјални резултат правне технике, као вештина у примени права или као синоним за одлуке судова или функцију правосуђа уопште. Правичност, међутим, схвата се као комплекснији појам који може бити идентичан са појмом правде уколико им је етичка основа подударна. Уколико то није случај правичност, као објективно мерило савести једног времена, може бити озбиљно повређено а некад и негирано применом начела правде.

*

Има разуме се и других схватања која покушавају да објасне појам правичности закључно до агностичара који поричу могућност да се тај појам схвати, истичући да појам правичности претставља једну снажну емоционалну и друштвену снагу коју интуитивно осећамо али коју нисмо у стању да рационално формулишемо.

Сва ова само летимично назначена схватања о појму правичности инсистирају, како то није тешко уочити, на универзалности својих закључака. Истичући потребу за дистанцом у односу на одређена друштвена збивања, ова схватања дају појму правичности његов празан, апстрактан, безсадржајан оквир. Овако схваћена правичност претставља само живописну конфронтацију великих речи и још већих идеала прожетих интонацијом недовољно јасних мисли, које очигледно прелазе у разиграну поезију једне апстрактне интелектуалне егзалтације.

Разуме се да појам правичности није ни мало универзалан, апсолутан или интегралан. Он има свој одређен класни садржај као и све друге појаве у савременом друштву. Правичност стога мора бити двострука, искључива и непомирљива као и друштвене снаге које је рефлектују у свери своје идеологије.

III

За нас практичаре за које појам правичности није можда само привлачан теоретски курозитет, већ категорија са којом се врло често ако не и свакодневно мора рачунати, постављају се неколико питања која захтевају свој одговор.

Тако, ако је право класно и ако правичност није само један од видова потврђивања позитивног права, зашто би требало да постоји једна категорија, чија је садржина исто тако класна, а која би се са становишта истих друштвених интереса супростављала самом праву, спречавала његове екстремности, мењала га, допуњавала, модифизирала, чинила га ближим животу и потребама људи у одређеном раздобљу времена? Да ли то не значи да се интереси у праву изражавају двоструко, можда противречно или су то у ствари исти интереси посматрани само у развоју, мењању и сталној промени? Да ли су то две стране једне исте појаве, једног истог изражавања одређене воље од којих једна има динамичан а друга релативно статичан садржај?

Да ли се можда приликом употребе речи правичност не ради о обичном утицају традиције у начину изражавања, која је код правника веом јака и која вуче свој корен још из Римског права када је правичност имала једну функцију више од непосредне функције позитивног права; или се можда ради о обичној навици, нашој свакодневној пословној комозицији, инерцији једног поступка који тежи за економијом мисли и за стварањем погодне форме да се у недостатку боље аргументације, односно прецизније или концизније формулације употреби израз који својом очигледном ширином, својим наслучивањем правог садржаја и својом неодређеном и неухватљивом идејом, треба да покрије недовољну јасност и убедљивост наше аргументације или опет нашу немоћ да пронађемо најсрећнији и најпогоднији израз којим би желели да утичемо на друге. Можда желимо да употребом ове речи пренесемо акт креације одређене одлуке на све оне којих се тиче или који са њом дођу у додир, пошто би они морали да унесу и део себе у ту одлуку ако желе да је схвате и приме као тачну и друштвено оправдану.

Да ли је правичност синтеза конзерваторске функције права и револуционарне мисије морала у формирању друштвене свести? Да ли је то облик испољавања одређене мисли којој је потребан несметан оквир за сталан успон и прогрес, али и одређен друштвени ауторитет?

Да ли је правичност само један од видова тумачења закона, антиципација његове трансформације и коректуре његове претеране општености?

И најзад да ли је правичност можда обична функција позитивног права, израз његове конкретизације, синоним начела законитости? Можда је то обичан термин који је прихваћен у текстовима закона и

практици судова да би се указало да се ради о фактичком питању и да се стога иницијатива преноси на праксу, на терен субјективних оцењивања.

*

На сва ова питања вероватно би се могло одговорити и потврдно и негативно. Иако би ти одговори можда били међусобно противуречни, верујем да то нимало неби умањило њихову озбиљност и тачност. То би само била још једна потврда више да категорије друштвеног живота нису нимало једноставне и да је њихова привидна унутрашња противречност неопходан процес у откривању њихове теориске вредности и практичног домаћаја.

Михаило Митић

1) У својој студији О прагматизму Виљема Џемса М. Цекић пише: „Као термин и као филозовски став прагматизам, који је у нашој средини често *неправедно* (подвукао М.М.) грпео различите девијације у значењу, није био непознат пре Џемса”. (Филозовски преглед 1/57 стр. 39).

2) Објашњавајући правну природу неимовинске штете као и начин њеног одређивања Савезни врховни суд у својој одлуци Гж-37/56 од 18 маја 1956 године каже: „Код неимовинске штете не може се фиксно одредити еквивалент њене накнаде, па се стога мора оставити суду да према околностима утврди *праведну накнаду* (подвукао М.М.)”. (Збирка судских одлука. Књига прва, свеска друга из 1956 године стр. 139).

Врховни суд Босне и Херцеговине у својој одлуци Гж-647/56 од 20 маја 1957 године у вези са накнадом неимовинске штете каже: „тачно је да се т. зв. неимовинска штета: страх, бол, унакаженост и сл. не да изразити у новцу, али то не значи да се оштећенику по оцени суда, руковођеног *осећајем правичности* (подвукао М.М.) не може одредити и досудити извесна свота у новцу, зато да би му се омогућило да у накнаду за оно што је претрпео и три прибави неко друго задовољство у животу”. (Збирка судских одлука, књига друга свеска прва из 1957 године страна 103).

2) Тако проф. Др. Адам Лазаревић пише: „Слободно судиско уверење не састоји се у слободном одлучивању или у слободном одмеравању онога што би, по општим правним правилима или по *захтевима правичности* (подвукао М.М.) требало на име накнаде штете досудити оштећеном лицу, већ само у стварању сигурне чивеничне основице или базе за једну такву одлуку”. (Основи облигационог права — општи део стр. 198).

Проф. М. Константиновић, разматрајући случај о одговорности лица потпуно лишеног пословне способности за штету учињену у време светлог тренутка (*lucidum intervallum*) и о праву стараоца на регрес према њему, пише: „Решење које стараоцу неби признавало то право не би било ни логично ни *правично* (подвукао М.М.)... То решење не би било правично јер зашто свалити терет одговорности са једног свесног лица, способног у датом тренутку да се понаша разумно на друго лице које и онако има терет да се о њему стара. (Облигационо право — општи део, стр. 117).

У ова два узета примера о појму правичности се узгред говори и т.е даје се објашњење тога појма Свакако се претпоставља да је тај појам већ добро познат. Међутим, у књизи проф. Јакшића, начело правичности има своје посебно поглавље. (И у другим уџбеницима је исти случај: Др. С. Стојковић. Енциклопедија права, стр. 50—55; Х. Келзен. Општа теорија државе и права, стр. 17—28). Разматрајући случај о одговорности неурачуљливих лица проф. Јакшић пише: „Решење ове одговорности нађено је у примени принципа *правичности* (подвукао М.М.) којим се коригује принцип кривике: неурачуљљива лица могу, када за то говоре разлози правичности (социјалности у ужем смислу) бити осуђена на накнаду штете коју су проузроковала другим лицима.” (Облигационо право, стр. 256). Проф. Јакшић је притом дао и своје објашњење појма правичности која је по њему „социјалност у ужем смислу”. Међутим, ово објашњење, дато овако сумарно мало нам шта објашњава.

ИСПРАВЉАЊЕ СУДСКИХ ОДЛУКА

Према одредби члана 331. став 1. ЗПП: погрешке у именима и бројевима, као и друге очигледне грешке у писању и рачунању, недостатке у облику и несугласност пресуде са изворником, исправит ће предсједник вијећа у свако доба.

Та одредба, уз нешто друкчију стилизацију уствари је једнака одредби §-а 518. став 1 бившег парничног поступка. Према потоњој одредби допуштало се исправљање погрешака у писању или рачунању и других очевидних нетачности, а према одредби члана 331. став 1. ЗПП допушта се исправљање погрешака у именима и бројевима, као и других очевидних грешака у писању и рачунању. Према овим одредбама морају се увијек исправити недостаци у облику, како вели одредба члана 331. став 1. ЗПП, односно додатни подаци који су испуштени противну §-у 514. став 3., како вели одредба §-а 518. став 1. бившег парничног поступка. Коначно се према обим одредбама морају исправити препис пресуде (писмени отправици пресуде) ако су несугласни са изворником (донесеном пресудом).

Погрешке у именима и бројевима, као и друге очигледне грешке у писању и рачунању исправљају се ако су настале у изворнику пресуде, јер уколико би настале само у пријепису пресуде морале би се исправити већ услијед тога што чине несугласност пријеписа пресуде са изворником. Недостаци у облику могу настати не само у изворнику пресуде, него и у пријепису пресуде, иако потоњи уствари и опет чине само несугласност пријеписа пресуде са изворником.

Како је суд везан за своју пресуду, чим је објављена, а ако пресуда није објављена, чим је отпраљена (члан 323. став 1. ЗПП), то и исправљање пресуде по одредби члана 331. став 1. ЗПП може услиједити само у погледу изворника пресуде и њених пријеписа, а не и у погледу донесене пресуде, на коју је суд везан. Једино ако је суд донио пресуду (члан 119. став 1. ЗПП), а објављена је односно отпраљена друкчија пресуда (на пр. донесена је пресуда којом се усваја тужбени захтјев, а објављена односно отпраљена је пресуда, којом се одбија тужбени захтјев), а очито је, већ из усмено даних разлога пресуде (члан 325. став 1. ЗПП) или, ако пресуда није објављена, из писмено даног образложења (чл. 327. став 4. ЗПП), да се ради само о грешки, тада за тако објављену односно отпраљену пресуду суд не може бити везан и моћи ће такову пресуду увијек исправити.

Донесена пресуда, иако донесена услијед очевидне грешке у рачунању, не може се исправити по одредби члана 331. став 1. ЗПП, него само укинути или преиначити по вишем суду услијед изјављеног правног лијека (жалбе против пресуде односно ревизије). Има случајева, кад суд сам након донесене пресуде утврди грешку у рачунању, а услијед тога и неисправност донесене пресуде, те тада неправилном примјеном одредбе члана 331. став 1. ЗПП сам ту грешку у рачунању исправља, услијед чега али изворник пресуде не одговара донесеној пресуди. Такав изворник пресуде морат ће се управо по одредби члана 331. став 1. ЗПП исправити, како би одговарао донесеној пресуди, а не може се по споменутој одредби исправљати донесена пресуда, иако

је донесена услјед грешке у рачунању. Изрека пресуде која не одговара донесеној пресуди не ће се моћи укинути односно преиначити поводом изјављеног правног лијека, те таква изрека пресуде не би могла постати ни правоћна (члан 322. став 1. ЗПП), него ће се таква изрека пресуде морати исправити од подредби члана 331. став 1. ЗПП, а пошто се ради о исправци изреке пресуде, морат ће се странкама доставити и исправљени пријеписи пресуде којима се замењују пријашњи пријеписи пресуде (члан 331. став 3. ЗПП), те ће странке моћи тек тада ту пресуду побијати правним лијеком, односно тек та пресуда би могла постати правоћна.

Јасно је, што су погрешке у именима и бројевима као и друге очигледне гријешке у писању, јер се потоње састоје нарочито у погрешном изражавању, што је у пресуду (у правилу у образложењу пресуде) унесено нешто што се није хтјело или није унесено нешто што се хтјело изразити, иако је можда бољи законски израз §-а 518. став 1. бившег парничног поступка о исправљању очигледних неточности. — Међутим, одредба члана 331. став 1 ЗПП, једнако као и одредба §-а 518. став 1. бившег парничног поступка, допушта могућност исправљања у пресуди погрешака у рачунању, премда баш и није јасно на што се то односи. До погрешака у рачунању може у пресуди доћи из неколико разлога, али се све оне морају свести код примјене члана 331. став 1. ЗПП на погрешке у бројевима. Ако су били погрешни бројеви с којима се рачунало, исправит ће се у том случају ти бројеви, а евентуално и бројка која чини резултат рачунања. Ако је погрешна само бројка која чини резултат рачунања, а неодлучно да ли је она погрешна услјед писарске погрешке или услјед погрешне рачунске операције, и опет ће се само та бројка исправити. — А ако је услјед погрешке у рачунању дошло до погрешно донесене пресуде, тада се то и онако не може исправити по одредби члана 331. став 1. ЗПП.

Напосе ваља навести ако је изреком пресуде тужени пресуђен да изврши према тужиоцу алтернативну обавезу, а у ствари се ради о алтернативном овлаштењу, јер је тужилац тражио од туженога извјесну ствар и био вољан умјесто ствари примити одређени новчани износ (члан 316. став 1. ЗПП), тада се таква изрека пресуде не може исправити на основу одредаба члана 331. став 1. ЗПП, него се може преиначити само поводом правног лијека по вишем суду.

И у погледу накнаде парничних трошкова управо често долази до погрешних судских одлука, а поставља се питање када се такве грешке могу исправити већ на основу одредбе члана 331. став 1. ЗПП. Сматра се да се одлука о трошковима може исправити на основу одредбе члана 331. став 1. ЗПП као погрешка у броју, кад је о захтјеву странке за накнаду парничних трошкова (члан 153. став 3. ЗПП) суд одлучио и определијелено наведене трошкове одмјерио, али код тога било те одмјерене износе погрешно збројио, било поједине од одмјерених износа изоставио. У том случају је у одлуци о трошковима наведен погрешан износ, који не одговара досуђеном износу, а та ће се погрешка моћи исправити на основу одредбе члана 331. став 1. ЗПП. Али, ако је суд додуше навео да се парнични трошкови досуђују, али није навео у којем износу, или ако суд није донио уопће никакву одлуку о трош-

ковима, претпостављајући погрешно да странка није у смислу одредбе члана 153. став 3. ЗПП ставила захтјев за накнаду трошкова, тада се таква одлука суда не може исправљати на основу одредбе члана 331. став 1. ЗПП, него се може тражити само допуна судске одлуке на основу члана 328. став 1. ЗПП. Међутим, ако је суд изричито одбио захтјев странке за накнаду трошкова, без обзира да ли услјед погрешне претпоставке да странка није у смислу члана 153. став 3. ЗПП одређено навела трошак или услјед које друге погрешне претпоставке, тада се таква одлука суда не ће моћи исправљати на основу члана 331. став 1. ЗПП, него ће се моћи само преиначити по вишем суду поводом изјављеног правног лијека.

Одредба да ће се погрешке исправити у свако доба значи да исправљање пресуде није везано за рок и да се може извршити и по правомоћности пресуде. А та чињеница опет указује на већ истакнуто, да исправљање пресуде не смије никако бити и измјена донесене пресуде, на коју је суд везан.

Одређује се да ће погрешке исправити предсједник вијећа. У §-у 518. бившег парничног поступка било је одређено да ће погрешке исправити суд који је донио пресуду, што је значило да исправљање мора извршити суд у вијећу, иако се није тражило баш истом вијећу које је донијело пресуду, осим у поступку пред котарским судом гдје је судио судач појединац. По одредби члана 331. став 1. ЗПП, иако је пресуду донијело вијеће, одлучит ће о исправљању погрешака у пресуди само предсједник вијећа односно судач појединац кад је он донио пресуду (члан 27. став 3. ЗПП). Али не одређује се да то мора бити баш предсједник онога вијећа, које је донијело пресуду, односно судач појединац који је донио пресуду, него то може бити и који други судач истога суда, које је донијело пресуду.

Није ништа одређено, да би се исправљање пресуде извршило само по приједлогу странке, па се услјед тога мора извршити и по службеној дужности. Изричито је допуштен изузетак од члана 5. став 1. ЗПП да о исправљању може суд одлучити и без саслушања странака (члан 331. став 4. ЗПП).

Исправљање се врши посебним рјешењем, које се уноси на крају изворника, а странкама се доставља пријепис рјешења (члан 331. став 2. ЗПП). Али ако се исправљање односи на несугласност пријеписа пресуде са изворником и то у погледу неке одлуке садржане у изреци пресуде, тада ће се странкама према одредби члана 331. став 3. ЗПП осим рјешења о исправљању пресуде доставити исправљени пријеписи пресуде и назначити да се достављеним пријеписом пресуде замјењује пријашњи пријепис пресуде. Услјед тога се странкама отвара нови рок за изјаву правног лијека против пресуде, али само у погледу оног дијела пресуде који је рјешењем исправљен. Тај рок тече од дана достављања исправљеног пријеписа пресуде, а не од дана достављања пријеписа решења о исправљању пресуде, уколико се та достављања не би истовремено извршила. — Достављањем исправног пријеписа пресуде суд ће према одредби члана 326. став 3. ЗПП бити дужан дати странкама упуту о правном лијеку, а код тога би требало изричито и навести да се правни лијек може изјавити само у погледу исправљеног дијела пресуде.

Није ништа одређено у погледу правног лијека, па је према томе обзиром на одредбу члана 364. став 1. ЗПП против рјешења о исправљању пресуде допуштена жалба и то како у случају кад се рјешењем исправља пресуда тако и у случају кад се рјешењем одбија приједлог странке за исправљање пресуде. У потоњем случају није била према одредби §-а 518. став 2. бившег парничног поступка допуштена посебна жалба, но према одредби члана 331. ЗПП је и у овом случају допуштена посебна жалба.

Жалба против рјешења о исправљању пресуде моћи ће се изјавити уколико је исправљање пресуде неосновано, а нарочито уколико исправљање пресуде чини недопуштену измјену донесене пресуде, на коју је суд везан.

Није одређено да ће се тек по правомоћности рјешења о исправљању пресуде у смислу одредбе члана 331. став 3. ЗПП доставити странкама исправљени пријеписи пресуде, него је само одређено да ће се они странкама доставити, што значи истодобно са ријешењем о исправљању пресуде. Иако се ради о несугласности пријеписа пресуде са изворником, странкама ће припадати право на изјаву жалбе против рјешења о исправљању пресуде, јер примјерице могу пријеписи пресуде одговарати донесеној пресуди, а управо исправљени изворник пресуде, који не одговара пријеписима пресуде, може чинити недопуштену измјену донесене пресуде. Ако у том случају буде рјешење о исправљању пресуде поводом изјављене жалбе преиначено, морат ће се странкама доставити поново пријепис пресуде, који су исправљеним пријеписима пресуде замијењени, а јасно да у том случају не ће странкама припадати поновно право на жалбу против пресуде.

Према одредби члана 336. ЗПП примјењиват ће се одредбе члана 331, ЗПП о исправљању пресуде сходно и на рјешења, но ако се размотре одредбе члана 331. ЗПП, тада се те одредбе имају у цијелости, а не само сходно, примијенити и на рјешење.

Др. Бранко Базала

УЧЕСНИЦИ У СПОРОВИМА ЗА УТВРЂИВАЊЕ ПОСТОЈАЊА БРАКА

Нису ретки случајеви у пракси наших судова да странке траже да се утврди постојање (закључење) брака који није уписан у матичне књиге из разних узрока, а најчешће због тога што су свештеници, који су раније водили ове књиге, пропустили да закључење брака у књиге упишу.

У поступку за решавање ових спорова судови nailазе на извесне тешкоће, а нарочито у случајевима кад један или оба брачна друга нису више у животу. Није проблем у оваквим случајевима ко може бити тужилачка страна, јер је у питању тужба за утврђивање, а овакву тужбу може поднети сваки ко има одређени правни интерес да се правни однос постојања или непостојања брака утврди. Није проблем ни

онда када се по тужби заинтересованих лица као тужена страна означи преживели брачни друг, јер је то природно и са гледишта процесног права нормална ситуација. Али проблем је у томе: ко ће бити тужена страна у оваквим споровима и онда када то није преживели брачни друг.

По томе питању постоји право шаренило у нашој судској пракси. Странке као туженика означавају готово кога стигну, па у тужбама за утврђивање постојања брака као туженике видимо: народни одбор општине или саму општину, срески завод за социјално осигурање, заједничку децу бивших брачних другова или пак остале законске или тестаменталне наследнике умрлог брачног друга, затим одређеног староца умрлог брачном другу итд. Судови, колико нам је познато, обично прихватају означање тужене странке онако како је у тужби постављено, па тако уносе и у своје одлуке.

Ова несигурност и неуједначеност у нашој судској пракси није престала ни после ступања на снагу Закона о парничном поступку, јер у њему нема ниједне одредбе која изричито регулише ово питање. То је без сумње једна празнина у овом закону која се може попунити једино аналогијом у вези са другим позитивним законским прописима, да би се могао наћи неки поуздан одговор на постављено питање.

Једину оријентацију пружа нам, донекле, Упутство Врховног суда ФНРЈ Су-657/50 од 15 децембра 1950 године, оштампано у Збирци одлука Врховних судова 1945 — 1952 године страна 391 — 392. Али и ово Упутство изгледа да је заборављено, а и питање је да ли се оно и данас у целости може примењивати. У овоме упутству између осталог било је одређено да у оваквим случајевима тужба има бити управљена против брачног друга или ако брачни другови или један од њих није у животу, против старатеља који ће бити у ту сврху постављен.

Поставља се дакле питање да ли овако треба поступати и данас, после толико година од издавања овог упутства? Мора се одмах одговорити позитивно на ово питање, јер неког другог бољег решења нема, а ево из којих разлога.

Према чл. 71 Закона о парничном поступку странка у поступку може да буде свако физичко и правно лице. Посебним прописима одређује се ко може бити странка у поступку осим физичких и правних лица. Очигледно да ни умрли брачни друг ни његова заоставштина не могу бити странка у поступку, јер нису ни физичко ни правно лице, нити је неки посебним прописом то одређено.

Народни одбор општине не може бити тужена странка, јер није правно лице.

Општина и Завод за социјално осигурање нису довољно пасивно легитимисани да буду тужена страна у оваквом спору, јер се овде не ради о неком материјалноправном односу те да би захтев тужиоца из таквог односа могао бити управљен према њима. Овде је у питању статусни спор из области породичног права, те правно дејство одлуке донете у оваквом спору није ограничено само на странке које су у њему учествовале, већ делује и у односу на сва трећа лица.

Са истих разлога ни деца умрлог брачног друга, као ни остали његови законски и тестаментални наследници не би се могли појавити као ту-

жена страна у овим споровима чији је предмет искључиво утврђивање постојања односно непостојања брака.

Ово се, наравно, не односи на случајеве када се у неком другом спору питање постојања или непостојања брака појави као прејудицијелно питање, те се о њему решава при доношењу одлука о главном предмету тога спора и са важношћу само за тај спор.

Иако за такво решење нема основа у изричитом пропису позитивног права, ја ипак сматрам — да у оваквим споровима тужба заиста треба да буде управљена против одређеног староца, како је то одређено и у поменутом Упутству Врховног суда ФНРЈ, и то са следећих разлога.

У питању је једна посебна животна ситуација која тражи да се за потребе парничног поступка изгради појам странке по функцији, дакле један формални појам странке, за разлику од појма странке у материјалном смислу као носиоца материјално правног овлашћења односно обавезе о којима се расправља у једној типичној грађанској парници.

При томе морамо се користити методом аналогije и упоређујући ову процесну ситуацију са сличним ситуацијама за које постоје процесна правила у другим позитивним прописима, да нађемо решење овог нашег проблема и тако понуимо једну празнину у Закону о парничном поступку.

Ради задовољења потреба пословног саобраћаја и јавног интереса, наше позитивно законодавство садржи извесне одредбе које у сличним ситуацијама одређују да извесна лица могу бити парничне странке баш по своме положају или функцији.

Тако у смислу чл. 47 Основног закона о браку јавни тужилац може у јавном интересу да подигне тужбу за поништај брака, дакле да буде странка у парници иако у материјално-правном смислу он то није.

У чл. 48 Основног закона о старатељству изричито се предвиђа да се може, када је то потребно, поставити старалац имовине чији је сопственик непознат. Да би старалац овакве имовине могао правилно да изврши своју дужност и заштити поверену му имовину он може доћи у ситуацију да тужи односно да буде тужен у вези са том имовином, дакле да учествује као странка у парничном поступку.

Затим у чл. 134 Закона о наслеђивању каже се: „кад су наследници непознати или непознатог боравишта, као и у осталим случајевима кад је то потребно, суд ће поставити привременог староца заоставштине који је овлашћен да у име наследника тужи или буде тужен...” И у овом случају ако би дошло до неког спора у вези заоставштине, као странка у спору морао би бити означен старалац заоставштине, иако он уствари није странка него само заступник странке. Ово зато што не може бити парнице у којој је једна странка (уствари тужена странка) непознато лице — у овом случају непознати наследник.

Нема никакве сметње да се аналогно овим прописима узме и у нашем случају одређени стралац са функцијом тужене странке у спору за утврђивање постојања брака и на тај начин спречи могућност постојања више спорова и више различитих и супротних одлука о истом брачном односу.

Овде се ради о спору за утврђивање једног одређеног правног односа и то брачног односа. То је дакле статусни спор, а познато је да пресуда о утврђивању постојања или непостојања неког правног односа из породичног права има апсолутну вредност и делује за и против свакога (егра омнес). По природи ствари не могу се унапред знати све оне особе које би имале правног интереса за решење овог статусног питања, те отуда произилази практична потреба да све те особе заступа једно одређено лице које ће фунгирати као тужена странка у оваквом спору, а које лице по нашем мишљењу треба да буде старалац одређен од надлежног органа старатељства у смислу чл. 49 Основног закона о старатељству.

У објашњењу које је дато уз поменуто упуство није изричито речено да ће се овај старалац поставити у смислу чл. 49 Основног закона о старатељству. Напротив, из стилизације овог објашњења под тач. 4) пре би се могло закључити да се овде мисли на постављање староца од стране суда, јер се каже: „О постављењу староца суд ће издати оглас и објавити га на начин објављивања судских одлука у парничном поступку” (на судској табли и службеном листу народне републике)”. Управо онако као што је предвиђено у чл. 79 Закона о парничном поступку за издавање огласа о постављању привременог заступника туженику чије је боравиште непознато или се налази у иностранству.

Међутим, пропис чл. 77 — 79 ЗПП. о постављању привременог заступника отсутном туженику не могу се применити на овај наш случај, јер нема одговарајућих услова за њихову примену. У нашем случају се не ради о иначе познатом туженику чије је само боравиште непознато нити се ради о постављању заступника таквом туженику.

Дакле, нема више основа у позитивним прописима да суд поставља староца са функцијом тужене странке у споровима за утврђивање постојања брака, па према томе ни потребе да суд објављује оглас о његовом постављању.

Са свега напред изложеног сматрам да би у овом случају најцелисходније било да аналогном применом чл. 49 Основног закона о старатељству као једне опште одредбе, овог староца поставља орган старатељства на захтев заинтересоване (тужилачке) странке и то још пре подизања тужбе, да би процесна ситуација још у почетку била чиста и јасна.

Што се тиче осталих учесника у парничном поступку за утврђивање постојања брака, у поменутом упуству под тач. III стоји: „О покретању поступка суд ће обавестити јавног тужиоца као и надлежни орган који врши послове социјалног осигурања уколико је један супруг у радном односу”. Ово обавештавање са правом учешћа у поступку објашњено је постојањем општег интереса који преовлађује у поступку, као и због сигурности против евентуалних злоупотреба.

Сматрам да је доношењем нових позитивних прописа и развитком правног система уопште после доношења пом. упуства ова његова одредба превазиђена и не треба се више примењивати.

После ступања на снагу Закона о јавном тужиоштву од 26-XI-1954 године и Закона о парничном поступку нема више законских основа

обавештавању јавног тужиоца о покретању спора за утврђивање постојања брака и о његовом исходу.

Јавни тужилац нема више оно опште овлашћење за учешће у грађанском правосудју које је имао по ранијем Закону о јавном тужиоштву од 22. VII. 1946 године (чл. 10 и 13), а који је закон био на снази у време доношења поменутог упутства. У смислу чл. 10 ст. 2 тога закона суд је изричито био обавезан да у одређеним случајевима о покренутом поступку обавести јавног тужиоца доставом преписа тужбе односно предлога. Међутим, ступањем на снагу новог Закона о јавном тужиоштву ове одредбе ранијег закона укинуте су.

Процесни положај јавног тужиоца у парници регулисан је сада Законом о парничном поступку у глави XV која носи наслов „Учешће трећих лица у парници”, — чл. 192—194. У чл. 192 овог закона прописано је да јавни тужилац може у парничном поступку да предузима радње потребне за остваривање његових овлашћења одређених у посебним прописима. А по важећим посебним прописима јавно тужиоштво је овлашћено да учествује у парничном поступку само у следећим случајевима:

Да подиже тужбу за поништај брака, — чл. 47 Основног закона о браку; да употреби сва правна средства ради заштите интереса општенародне имовине којом управљају народни одбори, привредне организације или установе, ако то не учине сами народни одбори, чл. 9 Закона о јавном тужиоштву; и да узме учешћа у свакој парници када се појави да једна или обе парничне странке користе своја процесна права у намери да онемогуће примену принудних прописа о управљању и располагању друштвеном имовином или да избегну финансиске обавезе према заједници, или да онемогуће примену одредаба међународног уговора, — чл. 193 Закона о парничном поступку.

Ван ових случајева јавни тужилац није овлашћен да учествује у парничном поступку, па према томе ни у поступку за утврђивање постојања брака, те ни суд није дужан да га о покретању оваквих спорова обавештава.

Исто тако сматрам да нема више стварне потребе да се о покренутој парници за утврђивање постојања брака обавештава ни надлежни орган који врши послове социјалног осигурања Завод за социјално осигурање. Нарочито у случајевима кад обе странке споразумно траже утврђивање закључења брака или кад је тужена странка иначе сагласна са постављеним тужбеним захтевом и исти у целости признаје. Шта би у таквом случају завод за социјално осигурање могао да користи својим учешћем у парници? Он би у таквој парници могао да учествује као споредни умешач који се придружује на страни једнога од парничара и помаже му да у парници победи. Али којој странци да се придружи кад међу њима нема супротних интереса? Ако се придружи туженој странци, што би било најлогичније, а она признаје тужбени захтев, една оспоравање тужбеног захтева од стране завода за социјално осигурање као споредног умешача нема никаквог дејства, као ни све оне радње које би он предузео против воље и супротно радњама туженика као главне странке у поступку. Једино што би завод својим учешћем као споредни умешач могао да користи у поступку јесте да

пориче извесне релевантне чињенице и тиме покрене суд да изведе доказе у погледу тих чињеница да би се утврдило право стање ствари.

У осталом, и јавни тужилац и завод за социјално осигурање у смислу поменутог упутства учествовали су у парничном поступку ради заштите одређеног друштвеног интереса. Али и сам суд је у овом случају орган који већ по службеној дужности има да заштити један одређени друштвени интерес, који лежи у постојању брака као основа породице и који као такав стоји под заштитом државе. Овде у нашем случају предмет парнице је једно субјективно право из брачних односа којима странке не могу слободно располагати (чл. 3 ст. 3 ЗПП), те суд може по службеној дужности утврђивати правно релевантне чињенице и онда кад оне међу странкама нису спорне, — чл. 406 ЗПП. Исто тако и кад туженик признаје основаност тужбеног захтева у погледу утврђивања постојања брака, ово признање не везује суд, те се у овим споровима не може донети пресуда на основу признања нити пресуда због изостанка. Тиме је, сматрам, у довољној мери заштићен јавни интерес и без учешћа јавног тужиоца и органа за социјално осигурање у овој врсти спора. Прелазак ових спорова из надлежности средских у надлежност окружних судова, после издавања поменутог упутства, пружа још већу гаранцију за безбедност јавног интереса као могућег интервенционог разлога поменутих органа у овим парницама. Тако су свакако схватили и сами органи социјалног осигурања, јер се у пракси показало да они по правилу и не пријављују своје учествовање у овим споровима, иако су обавештени од стране суда. Па ни јавни тужиоци после ступања на снагу новог Закона о јавном тужиоштву 1954 године, колико је нама познато, не одазивају се позивима суда да учествују у овим споровима. На тај начин и сама наша пракса показује да су односне одредбе поменутог упутства о учешћу ових органа у поступку за утврђивање постојања брака у међувремену постале неприменљиве.

Покушао сам да у овом напису изнесем и образложим своје гледиште по истакнутим питањима из наше судске праксе, са жељом да се по тим питањима поведе дискусија, чују мишљења и других наших правника практичара, па можда и начелно мишљење проширене опште седнице Савезног врховног суда.

Милош Димитријевић

ПРИВРЕМЕНИ ЗАСТУПНИК СТРАНКЕ У ОСТАВИНСКОМ ПОСТУПКУ

Прописима Закона о наслеђивању регулисана су питања осигурања и заступања заоставштине као целине и питање заштите права и интереса свих наслеђеника заједно. Оставински суд је овлашћен да постави привременог староца заоставштине (чл. 134 ст. 1 и 205 ст. 1 ЗН) кад нема никога тко би се бринуо о заоставштини и правима и интересима наслеђеника. То ће бити првенствено у случајевима кад није познато да ли има наслеђеника (чл. 133. ст. 1 ЗН), као и кад су наслеђеници непознати или непозната боравишта. (чл. 134. ст. 1 ЗН).

Привременог стараоца заоставштине оставински суд може поставити и онда кад је то потребно. Дакле и у случајевима кад је познато да има насљедника и који су, као и кад је познато њихово боравиште, ако услијед колизије интереса међу насљедницима, или у случају спора између насљедника, или трећих особа и оставине или обратно, треба штитити интересе насљедника као цјелине, као и онда кад повјерљиви оставиоци затраже да се заоставштина одвоји од имовине насљедника (чл. 146. ст. 1. и ст. 4. ЗН).

Задатак привременог стараоца заоставштине састоји се у подузимању мјера потребних за очување заоставштине и права свих насљедника заједно. Одатле овлаштење привременом стараоцу заоставштине да може тужити и бити тужен у име и за рачун свих насљедника заједно, као и да наплаћује потраживања и исплаћује дугове и да уопће заступа насљеднике (чл. 134. ст. 1 in fine ЗН). Привремени старалац заоставштине није овлашћен на заступање појединог насљедника, него само свих насљедника заједно као једне цјелине.

У случајевима кад треба осигурати заштиту права интересе насљедника као појединца, постављање стараоца поједином насљеднику врши орган старатељства по прописима Основног закона о старатељству. Кад настане такав случај оставински суд је дужан да затражи од органа старатељства да насљеднику постави стараоца. То особито вриједи кад је потребно поставити стараоца нерођеном дјетету (*nasciturus*) по чл. 215 ст. 1 ЗН; кад се поједином насљеднику не зна боравиште или кад је заступање његових интереса и права отежано због тога што се он или његов законски заступник налази у иностранству а у земљи немају пуномоћника (чл. 219. ст. 3 ЗН); као и у свим случајевима кад дође до колизије интереса малолетника и његових родитеља (чл. 47 ОЗС), односно између стараника и његовог стараоца (чл. 26 ст. 3 ЗН).

Поступак органа старатељства око постављања стараоца у праву је хитан, јер је тај орган дужан донијети своје рјешење о стављању под старатељство и постављању стараоца најкасније за мјесец дана од дана када је обавијештен (чл. 13 ст. 3 ОЗС). Међутим, могуће су ситуације у којима ће бити потребно подузимање хитних радњи које не трпе одлагање, кад је потребно да насљедник има привременог стараоца који би вршио такве радње и послове док стални старалац не буде постављен. Ово питање није ријешено изричитим прописима у ЗН, тако да оставински или котарски суд, према позитивним прописима ЗН не би били овлаштени да постављају привременог стараоца поједином насљеднику, кад подузимају привремене мјере за осигурање оставине (по чл. 204 и 213 ЗН). Услијед тога оставински суд, налазећи се у оваквој ситуацији морао би чекати док орган старатељства постави сталног стараоца и док овај преузме вршење својих функција. Оставинском суду нису дата адекватна овлашћења која би произлазила из његове дужности установљене одредбом чл. 177 ЗН, по којој је оставински суд дужан нарочито пазити да дођу до својих права лица која услијед малолетности, душевне болести или других околности нису способна никако или нису способна потпуно да се сама старају о својим пословима. На који ће начин и којим средствима оставински суд вршити ову своју дужност није потање прописано. Према позитивним прописима ЗН, ду-

жност оставинског суда сводила би се на обавјештавање органа старатељства о потреби да постави или измјени стараоца (чл. 31 ОЗС).

Пракса судова међутим није се на томе задржала. Користећи овлашћење садржано у ранијим правним правилима парничног поступка (§ 109. бив. ГРП) многи судови постављали су привременог стараоца и појединим насљедницима кад су они пословно неспособни, отсутни или непозната боравишта а немају још законског заступника, или кад се они сами или њихов законски заступник налазе у иноземству а у ФНРЈ немају пуномоћника за учествовање у оставинској расправи. (Професор Др. Цуља, у свом дјелу Ванпарнични поступак, Загреб 1956., на стр. 57 такођер сматра да је оставински суд у овим случајевима овлаштен да постави привременог стараоца појединим насљедницима.)

Нови Закон о парничном поступку увођењем института **привременог заступника** странке (чл. 77), пружио је правни основ за рјешење питања привременог заступања странака и у оставинском поступку. Парнични суд је овлашћен да туженој страници постави привременог заступника у случају ако се покаже да би редован поступак око постављања законског заступника (или стараоца) трајао дуго, тако да би услијед тога за једну или обје странке могле настати штетне посљедице. Ово долази у обзир ако тужени није парнично способан а нема законског заступника; ако постоје супротни интереси туженога и његовог законског заступника; ако обје странке (чији су интереси у колизији) имају истог законског заступника; ако је боравиште туженог непознато а он нема пуномоћника; ако се тужени или његов законски заступник налазе у иноземству, а у земљи немају пуномоћника а достављање се није могло извршити (чл. 77 ст. 2 точ 1—5 ЗПП). Суд међутим може поставити привременог заступника туженом и у другим случајевима, на примјер кад тужени има законског заступника, али је овај спријечен да врши заступање (тако: Познић-Вражалић-Бачић у дјелу Зак. о парничном поступку са коментаром, Београд 1957. стр. 71).

Привременог заступника поставља првостепени суд по службеној дужности чим опази да постоје увјети за постављање привременог заступника. Иницијатива за постављање привременог заступника може доћи и са стране осталих учесника у поступку па и од противне странке. Привремени заступник може се поставити и после закључења расправе, у току жалбеног па и ревизионог поступка, као и у току расправе која је настављена услијед укидања раније мериторне одлуке.

Постављање привременог заступника у парничном поступку могуће је само туженој страници а не и тужиоцу. Ако је потребно да се тужиоцу постави привремени старалац, суд мора сачекати док орган старатељства постави стараоца (у смислу одредбе чл. 76 ЗПП). Овакво регулирање овог питања у парничном поступку потпуно је у складу са начелом диспозиције странака, које је у томе поступку доминантно. Логично је да се тужиоцу не поставља привремени заступник по службеној дужности, јер покретање парничног поступка у цијелости овиси о активности тужиоца. Да би тужиочев тужбени захтјев могао бити узет у разматрање потребно је да буде постављен од стране овлашћеног и за расправљање способног лица. У противном ради се о недостатку који спријечава даљње вођење парнице. Тај недостатак мора уклонити

сама странка, а ако не буде уклоњен суд је овлаштен да тужбу одбаци (чл. 76. ст. 5 ЗПП). Тужена странка напротив налази се у парници у нешто друкчијем положају него тужилац, иако је с њиме у процесним правима изједначена. Она је пасивна страна, која се у правилу одупире захтјеву тужбе. Питање да ли је тужбени захтјев тужиоцев управљен против лица које је способно или је у могућности да у спору пред судом само заступа своја права и интересе или му за ово треба заступника, није искључиво ствар тужиоца него и друштва. Друштво се стара о томе да лица која нису способна или нису у могућности да сама врше своје послове буду заштићена па их и ставља под посебну заштиту закона. Одатле дужност сваког органа па и суда да пази да странка која се налази у таквом положају буде правилно заступљена и да јој одатле не настане штета. Овдје лежи оправдање института привременог заступника и овлаштења парничног суда да таквог заступника поставља по службеној дужности.

О постављењу привременог заступника суд је увијек дужан да „без одлагања“ обавијести орган старатељства (чл. 77 ст. 3 ЗПП), који је овлаштен да постави друго лице за привременог заступника, односно да постави трајног староца. Привремени заступник странке кога је поставио суд врши ову функцију само док се не појави странка или њен пуномоћник, односно док орган старатељства не обавијести суд да је поставио сталног староца (чл. 78 ст. 2 ЗПП). Тим моментом престаје функција привременог заступника.

Ако напријед изложено примјенимо на **оставински поступак**, запажамо да су у томе поступку могуће потпуно исте или сличне ситуације онима у парничном поступку (чл. 77 ст. 2 ЗПП), кад услијед дужег трајања поступка око постављања староца могу настати штетне посљедице за било коју странку (на пр. код пописа и процјене оставине по чл. 197 ст. 1 ЗН, код проглашења опорукe по чл. 207—210 ЗН и сл.). Тада ће бити потребно да се странци (наследнику, легатару или коме другом лицу које остварује неко своје право из оставине) постави привремени заступник.

Постављање привременог заступника странци у оставинском поступку, примјеном одредбе чл. 77 ЗПП, треба сматрати могућим и допуштеним, обзиром да чл. 174 ЗН садржи генералну одредбу по којој се у поступку за оставинску расправу примењују правна правила (сада позитивни прописи) парничног поступка, ако прописима ЗН није што друго одређено. Пошто у ЗН нема ни противних ни других одредаба којима би ова материја била регулисана, оставински суд (и сваки други котарски суд), кад дође у прилику да подузима привремене мјере за очување оставине овлаштен је, ако је то неопходно потребно, да постави привременог заступника процесно неспособној или отсутној странци, коју ће он заступати док орган старатељства не постави сталног староца, односно док се сама странка не појави пред судом или не постави свог пуномоћника.

Оправдање за ово налазимо у чињеници што се оставински поступак у правилу води по службеној дужности. Странке у томе поступку немају положај доминус литиса, да би искључиво о њиховој вољи овисило хоће ли се покренути или водити оставински поступак. (Изузетак из чл. 216 ст. 2 ЗН не мијења ништа на ствари). Према томе кад је по

службеној дужности дошло до покретања и вођења оставинског поступка, а то је увијек кад у оставини има непокретне имовине, оставински суд је дужан да води рачуна и о томе да права странака буду што прије утврђена и осигурана. То значи да је суд дужан да води рачуна и о томе да ли су странке које се пред њим појављују правилно заступане. Постављење привременог заступника, док орган старатељства не подуме потребне мјере и постави сталног староца, представља такву мјеру коју је оставински суд не само овлаштен него по нашем мишљењу и дужан да подуме. Нарочито кад су у питању лица споменута у чл. 177 ЗН која нису никако или нису потпуно способна да се сама старају о својим пословима.

Постављање привременог заступника странци у парничном поступку ограничено је само на уски круг случајева и то само онда ако би услијед дужег трајања поступка око постављања законског заступника односно сталног староца, могле настати штетне посљедице за коју или обје странке. Доследно томе начелу, и у оставинском поступку постављање привременог заступника странци или учеснику у поступку може доћи у обзир само изузетно, кад би одуговлачење са извршењем неких радњи било штетно по интересе те странке или учесника (на пр. попис и процјена имовине, проглашење тестаментa и сл.).

Обзиром на циљ који има установа привременог заступника, права и овлаштења привременог заступника ограничена су не само временски него и у погледу врсте и граница правних и других послова. Његова овлаштења сведена су у уске оквире извршења оних послова који не трпе одлагање због којег би могле настати штетне посљедице. Одатле излази да привремени заступник странке у оставинском поступку није овлаштен вршити оне радње које иначе може извршити стални старалац, и поред тога што у погледу правних посљедица и ваљаности послова које је за странку извршио привремени заступник и оних које је извршио стални старалац или законски заступник нема никакве разлике (чл. 78 ст. 1 ЗПП). Тако, привремени заступник не би могао давати насљедничке изјаве, с обзиром да се ова може дати до свршетка расправе заоставштине (чл. 136. ст. 1 ЗН), па услијед тога не спада у хитне радње и послове који не трпе одлагање. Привремени заступник не може подузимати ни друге акте располагања стараниковим правима. Његова активност креће се у оквирима подузимања мјера потребних за спријечавање наступања штетних посљедица по интересе странке или учесника. Оставински суд није овлаштен да постави привременог заступника странци у случају из чл. 219 ст. 3 ЗН само у циљу скраћења процедуре око издавања огласа. Овај случај није једнак ономе из чл. 77. ст. 2 точ. 4 и 5 ЗПП, јер се овдје у правилу не ради о ситуацији услијед које би могле наступити штетне посљедице за странку. Ако је ради подузимања неких мјера и радњи потребно ипак поставити привременог заступника отсутној странци (у случају из чл. 219 ст. 3 ЗН), оставински суд мора сачекати са издавањем огласа док странци не буде од стране органа старатељства постављен стални старалац. Ово стога што је самостално постављени старалац овлаштен на вршење свих послова у име стараника, а досљедно томе и на давање насљедничке изјаве. (чл. 219 ст. 4 in fine ЗН).

Буро Павић

ПРИМЕДБЕ НА ЧЛ. 24 ПРЕДНАЦРТА ЗАКОНА О ВАНПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ

Чл. 24 тог Преднацрта гласи: „О покретању поступка за лишење пословне способности суд ће обавестити надлежни орган старатељства само ако је потребно да се лицу против кога је покренут поступак постави привремени старалац. Ако постоји опасност да би поступак око постављања привременог старалаца од стране органа старатељства трајао дуго, тако да би услед тога могле наступити штетне последице за лице против кога је покренут поступак или за друга лица, суд ће поставити привременог старалаца и о томе ће без одлагања обавестити орган старатељства. Старалац кога је поставио суд вршиће своју дужност док орган старатељства не обавести суд да је поставио привременог старалаца. Постављање привременог старалаца забележиће се у земљишној књизи, ако лице против кога је покренут поступак има непокретну имовину.” Потребно је поставити привременог старалаца на пример у случају да душевно болесна особа има имовине, у погледу које треба хитно предузети неке акте управе или се ради о расипнику који би још пре него што је лишен пословне способности хтео на брзу руку отуђити предмете своје имовине и тиме оштетити себе и своју породицу (види проф. Др. А. Прокоп: Старатељство по законодавству ФНРЈ, 1956 стр. 93. О забележењу постављања привременог старалаца види поближе чланак: „Забележба постављања привременог старалаца у земљишним књигама у часопису „Правни живот” бр. 2/58 стр. 41).

Поставља се питање: кога треба суд или орган старатељства да постави за привременог старалаца у оваквом поступку? Наиме, сходно пракси која је и раније постојала да се у поступцима ради проглашења несталих лица умрлим пригодни старалац постављају из реда адвоката (види чланак под насловом: „Случајеви постављања пригодног старалаца несталом лицу”, у часопису „Народни одбор” бр. 2/58 стр. 106), ратило се тако и у поступцима ради лишења пословне способности претпостављајући да је много целесходније да у судском поступку права и интересе лица коме треба одузети својевласт, заступа праву вешто лице. Али се у таквој пракси појавио случај који је изазвао тешкоће. По замолби среског као ванпарничног суда упућеној органу старатељства да постави привременог старалаца, (чл. 40 ст. I Основног закона о старатељству), орган старатељства поставио је за привременог старалаца адвоката из седишта суда. Међутим, овај је тражио од органа старатељства да га се ослободи обавеза око вођења бриге о имовинским правима и интересима његовог стараника зато, што би било скопчано са трошковима старања о имовини, која се не налази у седишту самог суда, већ у удаљеном месту — селу, које је на територији тог суда. Суд је инсистирао на томе да у смислу чл. 40 Основног закона о старатељству права и дужности привр. старалаца распрострају се не само на личност, већ и на имовину дотичног лица. Орган старатељства имајући у виду потребу да се у том поступку правилно заступа како лични интерес стараника, тако и његов имовински интерес, а водећи рачуна и о начелу економичности, тј., да се сувишним — несразмерним трошковима око управљања стараниковом имовином од стране прив-

временог стараоца из седишта суда издаци на терет стараника не би неопходно повећали, био је принуђен да донесе ново-допунско решење, са којим је обавезе привременог стараоца ограничио-стегнуо на заступање стараника само у судском поступку, а ради заштите имовинских интереса стараника био је присиљен да се обрати на месну старатељску власт тражећи од тог месног органа да у случају потребе предузме све нужне кораке у циљу заштите стараникових имовинских интереса.

За излаз из оваквих ситуација потребно је наћи одговарајућу-прикладну солуцију. Не може се стварно захтевати да адвокат који је у својству привременог стараоца постављен, води бригу и о имовинским интересима: на пример да путује на лице места, да види шта се догађа тамо на терену, — да спречи развлачење покретнина умоболног лица односно расипника од стране родбине, суседа и тако даље, или да спречи и онемогући сличне злоупотребе и у погледу коришћења непокретне имовине стараника. Није пак ни то zgodно да упркос већ постављеног привременог стараоца тј., упркос постављања стараоца, општински-месни старатељски орган буде оптерећен да води посебне бриге још о имовини стараника.

Намеће се питање: не би ли се могле избећи сличне ситуације на тај начин да се у поступку за лишење пословне способности за привременог стараоца, уколико је такав потребан тј., када болесно лице-расипник има имовину, одреди одмах оно лице које има све квалитете да буде касније сталан старалац, па да потом по окончању поступка суда тј., након правомоћног лишења дотичног лица пословне способности, орган старатељства оно исто лице, које је до тада као привремени старалац заступао болесника-расипника, постави у смислу чл. 41 Основног закона о старатељству за сталног стараоца.

Уводно изнешени случај доказује да би можда било добро и корисно да приликом коначног редиговања овог 24 чл. Закона о ванпарничном поступку одговарајућа одредба унесе односно ако то не би било могуће, да се тада будућа пракса у изложеном смислу упутити и развија како код постављања привременог стараоца од стране суда, тако и код постављања тога стараоца од стране органа старатељства да се слични случајеви у пракси не би више понављали.

Оваква пракса би била у складу и са одредбама Републичког Закона о старатељству (Сл. гласник НРС бр. 6/50, који у свом чл. 56 говори о обема врстама тј., о привременом и сталном старатељству над лицима неспособним да се сама старају о својој личности правима и интересима, а у свом чл. 58 садржава заједничку одредбу за обе наведене врсте старатељства из чл. 56 истог Закона).

ДА ЛИ СЕ МАТЕРИЈАЛНА ОДГОВОРНОСТ СЛУЖБЕНИКА НАРОДНИХ ОДБОРА РАСПРАВЉА ПО ЗАКОНУ О ЈАВНИМ СЛУЖБЕНИЦИМА

Закон о јавним службеницима, који је ступио на снагу 1 јануара 1958, регулисао је, у својим чл. 122—126, на јединствен и опћенит начин, питање материјалне одговорности јавних службеника за штету учињену грађанима или правним лицима незаконитим радом. Али, како стилизација чл. 127 тога закона омогућава опречна схватања, спорно је, и с теориског и с практичног гледишта, да ли и даље остају на снази прописи о материјалној одговорности службених лица народних одбора (одборника, чланова савета и комисија, те службеника) из чл. 29 Општег закона о народним одборима, односно њему одговарајућих прописа из републичког законодавства о тим одборима. Има мишљења да ти прописи, као посебни у смислу цитираног члана, остају и даље на снази, па такво мишљење заступа и Милош Димитријевић, судија Округног суда у Шапцу („Правни живот”, бр. 7—8, Београд 1958, стр. 18, пасус 4 одозго).

Да ли је законски основано и практички целисходно правити разлику између службеника народних одбора и осталих јавних службеника у питању њихове материјалне одговорности за штету учињену грађанима или правним лицима незаконитим радом?

Има више разлога да се на то питање одговори негативно.

Пре свега, да би се упитни проблем боље расветлио, мора се при расправљању поћи од његове развојне линије.

Уставом ФНРЈ од 31 јануара 1946, у његовом чл. 41, постављено је начело да „грађани имају, под законским условима, право да захтевају од државе и службених лица накнаду штете која им је учињена незаконитим и неправилним вршењем службе”. Без одређивања тежишта или поенте на један или на други од наведених чинилаца, на државу или на службена лица, ту је прокламовано право грађана на накнаду штете према држави и службеним лицима, док је даља разрада тога начела препуштена законима, у којима ће се поента постављати било на један било на други чинилац у складу са општим развојем нашег државног и друштвеног уређења. И, заиста, након пола године од доношења Устава ФНРЈ, савезни Закон о државним службеницима је, у своме чл. 40, решио горње питање тако што је нагласио материјалну одговорности службених лица и у томе одредио супсидијерну улогу државним органима. За штету коју незаконитим и неправилним вршењем службе учини грађанима или правним лицима службеник одговара лично и по начелима имовинског права. Одговорност државе је супсидијерне природе: она одговара као јемац ако је обухваћена тужбом за накнаду штете, а накнада се од ње може тражити у случају ненаплативости од службеника, утврђене одлуком судског извршног орнага. Редован суд места учињене штете надлежан је за њено расправљање, док се тужба подноси у року од 9 месеци од дана када је оштећени сазнао за штету (субјективни рок) или најдаље за годину дана откад је она настала (објективни рок). Дакле, првенствено одговара слу-

жбеник, а држава је обавезна као јемац ако је од њега немогућно наплатити накнаду.

Али, и када је могућно од службеника наплатити накнаду, држава може, у нарочито оправданим случајевима, да преузме на себе извршење његове обавезе, о чему решење доноси старешина надлежан за постављање у сагласности са државним секретаром за послове финансија.

Под утицајем развоја државног и друштвеног уређења, а нарочито као последица све веће изградње нашег комуналног система, чланом 29 Општег закона о народним одборима, који је добио своју адекватну разраду у републичким законима о народним одборима, отступило се, бар у погледу службених лица народних одбора, од правила из чл. 40 савезног Закона о државним службеницима за регулисање питања одговорности за штету учињену грађанима или правним лицима незаконитим и неправилним вршењем службе од стране службеника. То отступање је имало велики значај не само с обзиром на већину случајева на које се односило, него и с обзиром на чињеницу да је законодавство о народним одборима, започето наведеним законом од 1 априла 1952, претстављало основу и правац општег уставног преуређења у нашој земљи, тако да је у себи садржавало принцип са тенденцијом важења за све службенике. Правило примарне одговорности службеника — у комуналном законодавству замењено је правилом о примарној одговорности општине, среза и града, док у погледу исплаћене накнаде ови чиниоци имају право регреса према односном службеном лицу. Оштећени подноси захтев за накнаду народном одбору, с тим да може код редовног суда покренути парницу ако му народни одбор не усвоји захтев, или ако о њему не донесе решење у року од 30 дана од подношења. Као и за државне службенике, рок за подношење тужбе против народног одбора износи 9 месеци, а рачуна се од дана када је штета настала (објективни рок). Тако исто, од обавезе накнаде штете коју је народни одбор платио може односно веће народног одбора ослободити потпуно или делимично службено лице које је штету учинило. Правило из чл. 29 Општег закона о народним одборима разрађено је у законодавству НРС и то у чл. 50—53 Закона о народним одборима срезова, у чл. 41—44 Закона о народним одборима градова и градских општина и у чл. 40—43 Закона о народним одборима општина.

Настављајући и оформљујући преуређење започето законодавством о народним одборима, Уставни закон о основама друштвеног и политичког уређења ФНРЈ и савезним органима власти од 13 јануара 1953, у своме чл. 99 ст. 2, каже: „Држава одговара за штету коју службеници својим незаконитим радом учине грађанима или правним лицима. Држава има право на накнаду од службеника који је својим незаконитим радом штету учинио.”

Ако су дотад важила два ситсема у односу на материјалну одговорност службеника за штете трећим лицима — систем савезног Закона о државним службеницима и систем Општег закона о народним одборима, — од доношења Уставног закона изгубило је сваки ослонац прављење разлике у насловном питању између службеника државних

орга̀на и службеника народних одбора. Развојна линија овога питања показује тенденцију, правилно усмерену и чврсто постављену, да се материјална одговорности јавних службеника, без обзира на организационе јединице у којима раде, регулише на јединствен начин и тако што одговорност државе и комуна коначно постаје примарна. Када се то има у виду, онда постаје јасно да се отступање чл. 29 Општег закона о народним одборима од чл. 40 савезног Закона о државним службеницима не сме схватити као отступање са тежњом задржавања посебног законског регулисања и стављања службеника народних одбора под изузетан правни режим, већ га, напротив, треба третирати као једну етапу на путу општег развоја тога питања са тенденцијом проширења са службеника комуна на службенике свих других јавних служби.

Начело изражено у чл. 99 ст. 2 Уставног закона ФНРЈ нашло је свој најдоследнији изражај у чл. 122—126 Закона о јавним службеницима. Одговорност за штету коју службеник својим незаконитим радом учини грађанима или правним лицима терети првенствено политичко-територијалну јединицу, установу са својством правног лица, односно организацију чија се јавна служба врши. Појмом политичко-територијалне јединице обухваћени су општина, срез, област, покрајина, република и федерација. Њих погађа та одговорност и, не само њих, све оне установе које, као посебна правна лица, врше јавне службе. На народне одборе и на њихове службенике, нема сумње, односе се прописи чл. 122—126 Закона о јавним службеницима, тим пре што се, у смислу чл. 3 тога закона, јавним службеницима сматрају, поред осталих, лица запослена у државним органима, а према уставним прописима и прописима о народним одборима народни одбори општина, градова и срезова су државни органи.

У наведеним прописима Закона о јавним службеницима испољава се тенденција да се обухвати што више органа и усanova и што више службеника. Сигурно је да општине и срезови претстављају код нас највише усanova за вршење јавних служби, а њихова службена лица — највећи број јавних службеника у држави. Било би нелогично, чак и бесмислено, да се у једном савезном закону, као што је Закон о јавним службеницима, са тако широким захватом и тако истанчаним формулацијама једног питања у његовој готово завршној развојној етапи, постављају правна правила за регулисање мањег броја случајева, а да се већина таквих случајева препушта режиму ранијих прописа. Конкретно, може ли се, после свих ових осврта на насловно питање, основано сматрати да се чл. 122—126 Закона о јавним службеницима односе само на оне случајеве који су пре били регулисани савезним Законом о државним службеницима? Сматрамо да не може. Држимо да се наведени прописи односе и на случајеве који су регулисани законодавством о народним одборима. Циљ је законодавца да се законом, по правилу, обухвати што више случајева из области коју регулише. Мислимо да се у конкретном питању изузеци нису претпоставили правилу.

Под углом предњих излагања, смисао чл. 127 Закона о јавним службеницима добија одређеније видике. Тај члан гласи: „Одредбе чл. 122—126 овог закона неће се примењивати на оне случајеве одго-

ворности службеника за штету учињену грађанима или правним лицима који су регулисани посебним прописима". Суочени са оваквом стилизацијом, за коју се не може рећи да је најзгодније изабрана, неки правници су закључили да се односни прописи неће примењивати на случајеве такве одговорности службених лица народних одбора с обзиром на то да су ти случајеви регулисани прописима о народним одборима. Очигледно је да су они који деле такво схватање дошли до њега применом технике граматичког и изолованог тумачења цитираног прописа. Међутим, граматичко и изоловано тумачење тога прописа доводи до апсурда. До ступања на снагу Закона о јавним службеницима (1 јануара 1958) случајеви одговорности како државних тако и комуналних службеника били су регулисани посебним прописима: за случајеве одговорности службеника државних органа важио је чл. 40 савезног Закона о државним службеницима; за такве случајеве општинских, градских и средских службеника — чл. 29 Општег закона о народним одборима, односно његови деривати у одговарајућем републичком законодавству; за друге службенике, као напр. припаднике НМ, скупштинских стража и др., постоје посебни прописи. Ако се узме да се поменути прописи Закона о јавним службеницима неће примењивати на многе случајеве регулисане посебним прописима, онда се с правом може поставити питање зашто је законодавац доносио одредбе чл. 122—126 тога закона ако је унапред био решен да се они не примењују. И логици и природи ствари одговара да се закони доносе ради примене, па је и наш законодавац донео наведене одредбе ради њихове примене, и то примене, нема сумње, на највећи број случајева из те материје. Са гледишта примене на највећи број случајева из дате области, чл. 127 поменутог закона односио би се на изузетне случајеве одговорности који су регулисани или који ће бити регулисани посебним законима. Да је законодавац мислио на изузетне случајеве одговорности — види се и из речи „оне" коју је ставио испред њих. Могло би се, уз изложено, поставити и питање да ли се цитирани пропис односи више на случајеве који су раније регулисани него на случајеве који ће бити регулисани посебним прописима. Ако се узме да се тај пропис односи на изузетке, — а тако се мора узети, јер би у противном случају он претстављао мину за одредбе чл. 122—126, — онда се, сасвим природно, мора прихватити да је законодавац при постављању упитне одредбе имао у виду највише будуће случајеве за изузетно регулисање. Уосталом, уколико би законодавац хтео да од примене наведених прописа изузме службена лица комуна, он не би имао разлога да то изузимање изричито не нагласи, тим пре што комунални систем сачињава основу и потку нашег новог државног и друштвеног уређења, а службеници тога система гро наших службеника. Изузимање комуна и њихових службеника од примене поменутих одредби било би од толике важности, и по своме значају и по своме опсегу, да би морало бити нарочито наглашено. Како то законодавац није учинио, односно како он то није учинио ни на изричит начин, треба закључити да нису и даље остали на снази посебни прописи о одговорности за штету коју службена лица комуна учине грађанима или правним лицима незаконитим радом.

До таквог закључка долази се и упоредбом чл. 127 са чл. 440 Закона о јавним службеницима. У овом другом члану стоји да од 1 јануара 1958 „престају да важе Закон о државним службеницима и прописи донесени на основу њега, као и други прописи који су у супротности са одредбама овог закона” (Закон о јавним службеницима). Дакле, законодавац је укинуо све прописе који су у супротности са прописима Закона о јавним службеницима, па, према томе, и прописе из законодавства о народним одборима који се односе на предметну материју. Ст. 2 цитираног члана, као изузетак од генералне клаузуле, изричито наводи прописе који остају на снази до доношења нових прописа, а међу њима нигде не спомиње ниједан пропис из Општег закона о народним одборима и њему одговарајућих републичких закона. На основу тога неодољиво се намеће закључак да су одредбама чл. 122—126 Закона о јавним службеницима дерогирани односни прописи из законодавства о народним одборима, или, другим речима, да се поменуте одредбе, без обзира на чл. 127 тога закона, односе и на службенике општина и срезова. Тако исто, упоредбом чл. 127 са чл. 440 поменутог закона боље се расветљава питање на које изузетне случајеве законодавац мисли у чл. 127. Наиме, ако су досадашњи прописи дерогирани у смислу чл. 440, онда је јасно да се од примене одредби чл. 122—126 закона о јавним службеницима изузимају особити случајеви који буду регулисани посебним прописима.

У начелу прописи о одговорности за штету коју грађанима или правним лицима учине службена лица народних одбора не разликују се од одредби чл. 122—126 Закона о јавним службеницима. И једни и други прихватају и спроводе правило да примарно одговара политичко-територијална јединица. С тога гледишта, не постоји разлог да се и даље одрже на снази односни прописи из законодавства о народним одборима, јер, ако ништа друго, ти су прописи, услед своје начелне подударности, као и због законодавне економије, апсорбовани каснијим одговарајућим прописима, тј. прописима Закона о јавним службеницима. Међутим, разлике које међу њима постоје односе се на модалитете, с тим што нови прописи наглашавају питање кулпе код службеника, па чак њоме и условљавају право на регрес организационе јединице за накнаду коју је она исплатила уместо службеника, као и с тим што се на рокове у редовном поступку примењују правила из Закона о застарелости потраживања. Са гледишта разлика, нови прописи дерогирају раније опречне прописе, тако да се има сматрати да су и комунални службеници, у погледу одговорности за штету трећим лицима, стављени под исти правни режим као и сви други јавни службеници. Права и интереси грађана и правних лица боље су и ефикасније заштићени када се јединствени правни режим о одговорности за штету протегне на све јавне службенике, укључујући у њих, у првом реду, и највише, службена лица народних одбора. Тај разлог још упућује на закључак да законодавац није имао намеру да, поред начелног изједачења два система о одговорности за штету службеника, одржи на снази затечене законске разлике у погледу рокова: да за тужбе против народних одбора важи рок од 9 месеци или од 1 године, а за тужбе против осталих организационих јединица јавних служби рок од 3 године (или

више) према прописима Закона о застарелости потраживања. Доношењем Закона о јавним службеницима важност прописа из Закона о застарелости потраживања од 20 септембра 1953 протегнула се и на случајеве регулисане ранијим прописима. Сматрамо зато да је дерогирана и одредба о року из чл. 29 Општег закона о народним одборима. Ово утолико пре што су се народни одбори, током свога развоја, толико учврстили и толико унапредовали да им више није нужна никаква погодност с обзиром на рокове, те да их у том погледу не треба погодивати мимо друге државне и друштвене органе јавних служби.

Ни околност што се у прописима о народним одборима у насловном питању употребљава израз „службена лица”, под којим се подразумевају службеници, одборници и чланови савета и комисија народних одбора, а у Закону о јавним службеницима израз „службеник” — не може се узимати као оправдање за прављење разлика, а најмање за одржање на снази посебних прописа за народне одборе у наведеном питању. За одговорност државних, комуналних и друштвених органа и установа за вршење јавне службе важи у првом реду функционални критеријум за појам службеног лица или службеника и њихов однос према установи која за њих одговара. Да је ово гледиште тачно показује и ст. 3 чл. 99 Уставног закона ФНРЈ, где се истиче важност начела одговорности за штету службеника и за она лица која прагматски ње спадају у службенике.

Са изложених разлога сматрамо да се на штете које службена лица народних одбора учине грађанима или правним лицима односе одредбе чл. 122—126 Закона о јавним службеницима. И развој тога питања у нашем правном поретку, и еволуција нашег уставног уређења, и учвршћење и функцијална разгранатост нашег комуналног система, и унапређење наших установа за вршење јавних служби, као последица преношења функција са државе на друштвене факторе, и све наглашене тенденција правног уједначавања на свима пољима друштвеног живота у нашој земљи, и у вези с тим перспективно тумачење чл. 127 Закона о јавним службеницима. — све то несумњиво и јасно указује да законодавац није ишао за тим да у суштини прави разлике у правном режиму јавних службеника, а најмање да издваја службенике народних одбора. Према томе, за све јавне службенике, припадали они државним органима, народним одборима или организацијама јавних служби, важи режим одговорности за штету постављен у чл. 122—126 Закона о јавним службеницима, са изузецима који морају бити нарочито истакнути. Узимамо у обзир изузетке, јер нема тога правила које не тпри изузетке, али ови се имају најуже тумачити, тј. не смеју се препостављати већини случајева из дате области законског регулисања.

Па ипак, свесни могућности опречних ставова које засад омогућује законска техника, као и важности овде расправљеног питања, мишљења смо да би било препоручљиво и корисно да смисао чл. 127 Закона о јавним службеницима буде предмет аутентичног тумачења или да се њиме позабави наш највиши суд на својој одговарајућој општој седници.

Д-р Душан П. Радоман

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

Парница ради издржавања детета може тећи упоредо и пред среским судом ради самог издржавања и пред окружним судом у оквиру бракоразводне парнице уколико је прва пре покренута. (Врх. суд АПВ бр. Рев. 30/1957).

Пресудом Среског суда тужени је обавезан на плаћање издржавања за дете.

Против те пресуде тужени је поднео жалбу, наводећи да је између њега и матере тужитељице у току бракоразводни поступак у оквиру кога ће се решавати и о издржавању детета. Окружни суд је жалбу одбио, па је тужени поднео ревизију.

Ревизија је као неоснована одбијена, а из разлога:

Прописи парничног поступка о литиспенденцији не могу се у конкр. случају применити. Наиме, принцип је породичног права, да се издржавање за децу досуђује почев са даном подношења тужбеног захтева суду било да се ради о парници о издржавању деце код Среског суда, било да се ради о питању издржавања деце у оквиру бракоразводног спора код Окружног суда. Имајући у виду овај принцип ако је парница за издржавање детета код Среског суда покренута пре бракоразводног спора (како је то према ревизионим наводима туженог овде случаја), не може се говорити о литиспенденцији, јер ове две парнице могу да теку упоредо пошто за питање издржавања деце у времену од покретања спора за издржавање код Среског суда до покретања бракоразводног спора код Окружног суда — и скључиво је меродавна одлука која се донесе у спору о издржавању код Среског суда. Сем тога у бракоразводном спору о издржавању деце супружника одлучује Окружни суд по службеној дужности само ако пресудом брак разводи. Према томе, у току бракоразводног спора све до доношења правомоћне прелуде није извесно ни да ће одлука о издржавању деце бити донета нити да ће она, ако је донета, остати на снази, јер је то зависно од тога да ли ће бити донета одлука о разводу брака и да ли ће она постати правомоћна. Најзад, ако би у каснијем покренутом бракоразводном спору, била донета пресуда којом се тужба за развод брака одбија, и ако би у таквој пресуди истовремено била донета и одлука о издржавању деце, онда би таква одлука била донета

повредом одредаба парничног поступка из чл. 343 ст. 2 тач. 9 ЗПП, а не пресуда Среског суда о издржавању деце.

Када странка као правно лице престаје постојати суд ће увек прекинути поступак. (Врх. суд. АПВ бр. Гж. 1275/57).

Нападнутом пресудом дато је место сниженом тужбеном захтеву те су пољ. добра А и Б обавезна на исплату 50.500 динара, као наследници пољ. добра Ц.

Жалбу је поднело пољ. добро А. Жалба је основана и I. ст. пресуда укинута, а из разлога:

Према чл. 81 ст. 2 Уредбе о оснивању предузећа и радњи (Сл. лист ФНРЈ бр. 51/955), поделом једног предузећа на два или више предузећа, предузеће које се дели престаје да постоји.

Према чл. 201. тач. 3 ЗПП суд ће увек прекинути поступак када странка која је правно лице престане постојати. Тако прекинут поступак наставља се када правни следбеници правног лица преузимају поступак или кад суд на предлог противне странке позове да то учине чл. 204 ст. 1 ЗПП. Према томе, правни следбеници туженог предузећа нису нови тужени, већ овлашћена лица да предузму парнични поступак свог правног претходника у ономе стадијуму у коме се налазио у моменту престанка њиховог правног претходника. Из ових разлога правним следбеницима престалог туженог предузећа није потребно поново уручивати тужбу.

Ако се ради о захтеву којим странке не могу да располажу суд не може донети пресуду због изостанка. (Врх. суд АПВ бр. Гж. 363/1958).

У вези арионације тужитељица је поднела тужбу. Тужена СРЗ је тужбу уредно примила, али на рочиште није дошла, па је тужитељица поднела предлог да суд донесе пресуду због изостанка. Суд је овај предлог одбио решењем.

Тужитељица је поднела жалбу, која је као неоснована одбијена, а из разлога:

У смислу чл. 3 ЗПП странке могу слободно располагати захтевима које су ставиле у току поступка осим када су у противности са принудним прописима о управљању и располагању друштвеном имовином итд. а у смислу чл. 321 ст. 2 ЗПП неће се донети пресуда због изостанка и ако се испуњавају остали услови, ако суд нађе да се ради о захтеву којим странке не могу располагати (чл. 3 ЗПП).

У конкр. случају из саме тужбе се види да се ради о арондацији тужитељичиног земљишта у корист СРЗ или општенародне имовине, па је I. ст. суд правилно поступио када је одбио предлог тужитељице ради доношења пресуде због изостанка, пошто тужена СРЗ не може располагати друштвеном имовином, а у оваквим случајевима се неће доносити пресуда због изостанка.

Преиначење тужбеног захтева у жалбеном поступку је недопуштено. — За пуноважност даровне погодбе без предаје ствари тражи се писмена форма. (Врх. суд АПВ бр. Гж. 345/1958).

Тужилац је са тужбом одбијен, па је поднео жалбу, која је као неосновна одбијена, а из разлога:

Што се тиче куће тужилац је у свом коначном прецизираном тужбеном захтеву поставио алтернативан захтев да се тужени обавезе да или предаду кућу пок. Гавре, која је отуђена још за живота именованог 1932 године или да плате противвредност од 200.000 динара. Дакле, оваквим захтевом тужилац је тражио предају одређене куће а не да се тужени обавезу, да као наследници пок. Гавре купе кућу обзиром, да се пок. Гавра наводно обавезао на куповину куће. Овај потоњи захтев тужилац је додуше поставио на записнику од 14 јуна 1954 године, али коначно постављеним захтевом на записнику од 27 децембра 1957 године има се сматрати да је од тога захтева одустао. Међутим, тужилац се у својој жалби поново враћа на свој преиначени тужбени захтев на записнику од 14 јуна 1954 год. а то је недопуштено с једне стране због тога што се има сматрати да је од тога захтева одустао коначним прецизирањем свог тужбеног захтева на записнику од 27 децембра 1957 год. док с друге стране преиначење тужбеног захтева у жалбеном поступку је недопуштено обзиром да преиначењу ту-

жбеног захтева има места само до закључења главне расправе пред I. ст. судом сходно чл. 178. ст. 1 ЗПП. Зато се очигледно указује неоснованом жалба тужитеља уколико се односи на тужбени захтев у погледу куће.

Што се тиче 2 ланца земље, из целог доказног материјала који се заснива на изјавама самог тужитеља — види се да је пок. Гавра обећао тужитељу да ће му дати своја 2 ланца земље. Очигледно је да је правна природа поменутог обећања даровна погодба, која је наводно учињена од пок. Гавре према тужитељу али без предаје даровне ствари. Међутим, према начелним имовинског права за пуноважност даровне погодбе без предаје ствари тражи се писмена форма. Уколико даровна погодба није учињена писмено већ само усмено, за тај случај даропримац не стиже никаквог тужбеног права из такве усмене даровне погодбе.

Нема тога прописа да би отац с ким живи у заједници син који је утврђен за ванбрачног оца детета морао да допринеси за издржавање тога детета. (Врх. суд АПВ бр. Гж. 277/1958).

I. ст. је суд утврдио да је туженик А. природни отац млдб. Б. рођеног из ванбрачног односа, те је обавезао туженика А. на плаћање доприноса за издржавање, али је обвезао и туженика В. оца туженика А. на исто плаћање, обзиром да туженик А. живи у заједници са тужеником В. Туженици су поднели жалбу. Жалба туженика В. је основана, па је I. ст. пресуда преиначена, и захтев тужилице за плаћање издржавања према туженику В. као неоснован одбијен, а из разлога:

Према пропису чл. 32. ст. 1 ОЗОРДА родитељи су дужни да издржавају своју децу, а према чл. 33. ст. 2 истог Закона ако обавеза издржавања пада на више лица заједно, она се дели међу њима према њиховим могућностима.

У конкр. случају тужитељица је тврдила да је туженик А. природни отац млдб. Б. према томе, према наводима тужбе обавеза издржавања теретила би у смислу поменутих прописа само родитеље млдб. Б.

Услед тога законска обавеза издржавања млдб. Б. не терети туженог В. а нема таквог прописа према коме би туженик В. требао да издржава млдб. Б. само зато што је туженик А. наводно

живео у заједници домаћинства са својим оцем тужеником В. и у газдинству потоњег привређивао.

Издавање писмена у тешком психичком стању равно је психичкој принуди. (Врх. суд АПВ бр. Гж. 817/1957).

Тужилац Зан. задруга поднела је тужбу у којој је поставила тужбени захтев да су наследници пок. Т. дужни признати ваљаност купопродајне погодбе која је склопљена 6 јуна 1943 године.

И. ст. суд је тужбу одбио, тужитељица је уложила жалбу, која је као неоснована одбијена, а из разлога:

Пок. Т. је као политички кривац био ухапшен 28 маја 1943 године, спроведен у полицију, затим у злогласни новосадски затвор окупатора „Армију”. Основано наводи И. ст. суд у својој пресуди да је ноторно каквим су мучењима били подвргнути ухапшеници у „Армији”. То су била тешка и грозна мучења. Под таквим околностима, члан тужитељице С. Б. који је припадао фашистичкој организацији „стрелости крстови”, улазио је у „Армију” и из тог затвора потиче писмено пок. Т. којим је он известио своју жену, И. р. тужену, да је продао спорне некретности за 45.000 пенга и да она направи уговор са Б. С. — Жалбени суд се слаже са закључивањем И. ст. суда да је пок. Т. писао писмено од 6 јуна 1953 год. у тешком психичком стању, у тешкој атмосфери злогласног окупаторског затвора „Армија”, која је равна психичкој принуди. У вези тога И. ст. суд је правилно утврдио да је пок. Т. био телесно потпуно исцрпљен, јер је из „Армије” после прешао у логор у Киштарчу, где је стигао у неурачуљивом стању. Тужитељица у жалби неосновано наводи да се једино психијатрским посматрањем могло утврдити да ли је пок. Т. Био урачуљив или не. Наиме, у датом случају одбрана се састоји у томе да код пок. Т. није постојала нити је могла постојати слободна одлука воље да спорне некретности прода тужитељици с обзиром да је био ухапшен, да се налазио у злогласној „Армији”, где га је члан тужитељице Б. С. посеђивао у вези баш са купопродајом спорних некретности, коме је и издао поменуто писмено. Из овога је јасно да пок. Т. није могао донети слободно своју одлуку.

Побијање другостепене пресуде због погрешно утврђеног чињеничног стања није дозвољено. — У ревизији се нови докази могу износити само ако се они односе на битне повреде одредаба ЗПП. — Ћудљивост коња је таква мана која смета редовној употреби. (Врх. суд АПВ бр. Рев. 13/1957).

Против II. ст. пресуде поднели су тужени ревизију, која је одбијена, а из разлога:

Није основана ревизија тужених да у поступку II. ст. суда има повреда битних одредаба ЗПП. Разлози изнети у ревизији у овом правцу односе се у суштини на погрешно утврђено чињенично стање, а побијање II. ст. пресуде због погрешно утврђеног чињеничног стања није дозвољено — чл. 373 ЗПП. Предложени нови докази у ревизији исто тако се односе на утврђивање другог чињеничног стања од оног кога су нижи судови утврдили у својим пресудама, а у ревизији се нови докази могу износити само ако се они односе на битне повреде одредаба ЗПП.

Но испитујући побијану пресуду у смислу чл. 376 ЗПП Врх. суд АПВ није нашао основа да треба укинути I. ст. пресуду, јер се не појављује сумња у истинитост чињеница на којима су засноване нижестепене пресуде. Правилно је становниште нижих судова да је ћудљивост спорног коња таква мана која смета редовној употреби, тако да онај који преноси ћудљивог коња теретним правним послом на другога, одговара за ову ману, па је на захтев противне странке дужан да прими коња натраг.

Страни суд није надлежан за суђење у оним брачним споровима у којима је тужени држављанин ФНРЈ и има пребивалиште у Југославији. (Врх. суд АПВ, бр. Гж. 315/1958).

И. ст. суд је одбио предлог да се призна пресуда о разводу брака изречена од суда у Санфранциску.

Предлагач је уложио жалбу, која није основана, а из разлога:

Један од услова за признање одлуке страних судова у брачним стварима је и тај да је по прописима о надлежности који важе у ФНРЈ, страни суд могао поступити у тој ствари. (чл. 17 тач. 1 Уводног закона за парн. поступак).

Према пропису чл. 48 ст. 1 ЗПП страни суд не би био надлежан за суђење у оним брачним споровима у којима је тужени југослов. држављанин и има пребивалиште односно боравиште у Југославији, обзиром, да је за такве случајеве предвиђена искључива надлежност југословенских судова.

У конк. случају је неоспорно, да је тужена страна у брачном спору, који се водио пред Врх. судом у Санфранциску, био предлагач који је држављанин ФНРЈ, и који има пребивалиште у ФРНЈ. Према томе, Врх суд у Санфранциску није био надлежан да разведе брак, закључен између предлагача и Ј. И. тако да је правилно установио I. ст. суд да не постоји услов из чл. 17. т. 1. Уводног закона у парн. поступак, а за признање те пресуде.

Ако није у питању привредни спор у смислу чл. 456 ЗПП, надлежан је редован суд да расправи спор чак ако су у питању лица набројана у чл. 455 ЗПП. (Врх. суд АПВ бр. Гж. 231/1958).

На предлог тужиоца Управе канала ДТД против Среза Нови Сад издао је Окружни суд платни налог којим туженом налаже исплату 2,039.907 динара с пш. Касније је Окружни суд повукао платни налог, те предмет уступио Вишем привр. суду, који да је надлежан.

Тужилац је поднео жалбу, која је основана, решење укинуто, а из разлога:

По чл. 455 ЗПП привредни судови су надлежни да суде у међусобним привредним споровима и споровима за накнаду штете у којима се као странке појављују привредне организације и њихова удружења, задружне организације, установе које имају својство правног лица као и политичко територијалне јединице и организације друштвеног управљања којима је признато својство да буду странке у поступку, надаље, да суде у свим споровима који се тичу бродова и пловидбе на мору и поморског права и да врше друге послове који су им законом стављени у надлежност. По чл. 456 ЗПП као привредни спорови у смислу тога Закона сматрају се спорови из куповине и продаје робе, замене робе и покретних ствари, комисионог посла и других тамо наведених послова међу којима се не налази правни посао закупа. Према томе, без обзира да ли се ради о лицима наведеним у чл. 455 ЗПП, ако није у питању при-

вредни спор у смислу чл. 456 ЗПП за расправљање спорова у којима се појављују било која лица па и лица из чл. 455 ЗПП, надлежни су редовни судови. На основу изложеног, пошто није у питању привредни спор у смислу чл. 456 ЗПП, за расправљање овога спора обзиром на вредност стварно је надлежан Окружни суд.

За оцену надлежности у радним споровима важе опште одредбе и она се установљава по вредности захтева. (Врх. суд АПВ бр. Р. 36/1958).

Тужбом је тражено да се тужени обвезе да тужиоцу исплати припадљености у износу од 227.800 динара.

Окружни суд, коме је тужба поднесена, огласио се ненадлежним обзиром да је у питању радни спор и предмет уступио Среском суду. И овај се огласио ненадлежним обзиром да је вредност већа од 200.000 динара.

Решавајући о сукобу надлежности, Врх. суд АПВ је утврдио надлежност Окружног суда, с обзиром да се ради о имовинском захтеву преко износа од 200.000 динара. — чл. 28. ст. 1 ЗПП. Ово стога што је у глави 27. ЗПП прописан поступак у парницама из радних односа, а према чл. 413 ЗПП, ако у тој глави не постоје посебне одредбе, у парницама из радних односа примењиваће се остале одредбе тога Закона. Пошто у тој глави не постоје посебне одредбе о надлежности суда за решавање радних спорова за оцену надлежности суда важе опште одредбе ЗПП, а по тим општим одредбама ако потраживање тужиоца износи преко 200.000 динара, за решавање тих спорова надлежан је окружни суд.

Ако се спор води о траженоправном захтеву надлежан је суд опште надлежности. (Врх. суд АПВ бр. Р. 34/958).

Тужбом је тражено да се тужена обавезе да је дужна признати да је уговором продала тужитељу некретнину и да је дужна трети да се право власништва укњижи у корист тужитеља.

Срески суд у Ж. се огласио ненадлежним и предмет је уступио Среском суду у Б. обзиром да некретнина лежи на подручју тога суда.

И Срески суд у Б. се огласио ненадлежним.

Решавајући о сукобу надлежности, Врх. суд АПВ је утврдио надлежност Среског суда у Ж. а из разлога:

Из тужбеног захтева да суд пресудом обавезе тужену да је дужна признати да је уговором тужитељици продала спорну некретнину и да је дужна трпети да се на исту уквизи право власништва у корист тужитељице јасно се види да се спор води о грађевноправном захтеву да се уговор испуни, а не о стварноправном захтеву својине, да је за решење овога надлежан суд опште надлежности, а то је суд на чијем подручју тужени има пребивалиште — чл. 41. ст. 1 ЗПП.

За спорове који настану у вези са извршењем надлежан је срески суд код кога се спроводи извршење односно окружни суд на чијем се подручју налази извршни суд. (Врх. суд АПВ бр. Р. 32/1958).

Тужитељица је поднела Среском суду у З. тужбу против АПВ ради излучења покретнина испод пленидбе. Тужена је страна поднела приговор, па се

Срески суд у З. огласио ненадлежним и предмет уступио Среском суду у Новом Саду, који се исто огласио ненадлежним.

Решавајући о сукобу надлежности, Врх. суд АПВ је утврдио надлежност Среског суда у З. а из разлога:

У чл. 42 ЗПП предвиђена је општа месна надлежност за суђење у споровима против Федерације, Народне републике, Аутономне јединице, среза или општине, с тим да је општемесно надлежан суд на чијем подручју се налази седиште односно претставничког органа. Међутим, у чл. 57 ЗПП предвиђена је посебна надлежност (месна) за суђење у споровима који настану у току и поводом судског извршног поступка, по којој је у таквим споровима искључиво надлежан срески суд који спроводи извршење односно Окружни суд на чијем се подручју налази извршни суд.

У конкр. случају се ради о тужби ради излучења покретнина испод пленидбе, дакле о спору из чл. 57 ЗПП, па пошто се ту ради о посебној месној надлежности, која по својој природи искључује општу месну надлежност, па је надлежан Срески суд у З. обзиром да је вредност 30.000 динара.

ИЗ СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У АПВ

На седници управног одбора Адвокатске коморе у АПВ, која је одржана 26 септембра 1958 године донесена су следећа решења:

1. Узет је на знање извештај претседника Милорада Ботића о XVII конгресу Међународне уније адвоката;

2. Узети су на знање извештаји претседника, секретара, благајника и референата о радњу органа Коморе између две седнице;

3. Узет је на знање записник уређивачког одбора „Гласника“ од 30 августа 1958 године;

4. Узет је на знање извештај Ненада Јовановића референта за радне одборе о одржаном заједничком састанку органа правосуђа и адвокатуре у Зрењанину 25 септембра 1958 год.

5. На основу чл. 41 а у вези чл. 93 т. 4 ЗОА те чл. 6 т. 1, 2 и чл. 7 Статута Коморе уписани су у именик адвоката Адвокатске коморе у АПВ:

а) Ивановић И. Федор са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду почев од 1 октобра 1958 године, а услед преселења адвокатске канцеларије из Херцег Новог у Нови Сад;

б) Милетић Радован са седиштем адвокатске канцеларије у Алибунару са 15 септембром 1958 године, а услед преселења адвокатске канцеларије из Добоја у Алибунар;

в) Јовановић Н. Владимир са седиштем адвокатске канцеларије у Ковину почев од 1 октобра 1958, а услед преселења адв. канц. из Београда у Ковин.

6. На основу чл. 51 а у вези чл. 93 т. 8 ЗОА и чл. 7 Статута узет је на знање извештај Јовановић Миодрага, адвоката из Ст. Пазове да је 15 септембра 1958 преселио седиште своје канцеларије у Инђију;

7. На основу чл. 51 и 93 т. 8 ЗОА и чл. 7 Статута ове Коморе узима се на знање да је Сава Н. Грујић, адвокат из Н. Сада 1 октобра 1958 преселио седиште своје канцеларије у Чуруг.

8. Узима се на знање уговор о давању правне помоћи који је склопио Шимон Бела, адвокат из Суботице са предузећем „Сигма” из Суботице.

9. На основу чл. 65—67 а у вези чл. 93 т. 4 ЗОА и чл. 6 т. 1 и 2, те чл. 9 Статута ове Коморе узписује се у именик адвокатских приправника Нинков С. Велимир на адвокатско приправничкој вежби код адвоката Сич Ф. Фрање у Пачиру, а са даном 26 септембра 1958 године.

10. На основу расписаног конкурса за додељивање стипендије студенту правног факултета, а сходно пропису чл. 1, 2, 3 и 5 Одлуке о додељивању стипендија Адвокатске коморе у АПВ, изабран је за стипендисту Коњовић Ф. Давид, студент из Сомбора, почев од 1 октобра 1958 године, уз обавезу испуњавања свих услова.

Управни одбор Адвокатске коморе у АПВ

ИЗ КЊИГОВОДСТВА КОМОРЕ

Скреће се пажња свим адвокатима да 1 октобра 1958 је доспела обавеза уплате IV. полугодишта чланарине за 1958 у износу од 1.650 динара, па се позивају адвокати да исту исплате.

Уједно се позивају све адвокати-дужници да својим обавезама одмах удовоље, и уплате заостале обавезе, како за чланарину, 1% коморски допринос, тако и за Фонд посмртнине и новчане казне.

Позивају се сви адвокати да уплате 400 дин. на име доприноса за Фонд посмртнине, пошто је 23 септ. 1958 год. преминуо адвокат Бајић Душан из Руме.

Књиговодство АК у АПВ

УДРУЖЕЊЕ АДВОКАТСКИХ ПРИПРАВНИКА АПВ НОВИ САД

ПОЗИВ

на општу конференцију адвокатских приправника која ће се одржати у Новом Саду у недељу 26 октобра 1958 године, у 9 часова, у просторијама Адвокатске коморе у АПВ, Змај Јовина 20/1, а са следећим

Дневним редом:

1. Отварање конференције и утврђивање броја присутних;
2. Избор Радног претседништва;
3. Извештај Изв. одбора и дискусија, те давање разрешнице;
4. Избор органа Удружења и избор претставника у органима Коморе
5. Разно.

На конференцији имају права да присуствују сви адвокатски приправници уписани у именик адв. припр. Адв. коморе у АПВ.

Обзиром на важност ове конференције позивамо све адв. приправнике да истој присуствују.

Адв. приправницима изван седишта Коморе биће исплаћен износ железн. викенд карте другог разреда од места у коме станују до Новог Сада.

Из седнице Извршног одбора Удружења адв. приправника која је одржана дана 27 септембра 1958 године.

Секретар,
Рончевић Стеван, с. р.

Претседник,
Гојковић Мита, с. р.

ТЕКУЋИ РАЧУНИ ВИШИХ ПРИВРЕДНИХ СУДОВА

Обзиром да су измењени текући рачуни Виших привредних судова, а да би адвокати када уплаћују таксе изнад 20.000 динара у готовом, били обавештени о тим рачунима, ми их ниже публикујемо:

1. Виши привредни суд, АПВ, Нови Сад	151—75 329566
2. Виши привредни суд НРС, Београд	101—70 329566
3. Виши привредни суд НРСл. Љубљана	600—70 329566
4. Виши привредни суд НРБиХ, Сарајево	702—70 329566
5. Виши привредни суд НРМ, Скопје	802—70 329566
6. Виши привредни суд НРХ, Загреб	400—701 329566
7. Виши привредни суд НР ЦГ, Титоград	900—700 329566

„ГЛАСНИК“ излази сваког месеца / Издавач и власник: Адвокатска комора у АПВ, Нови Сад, Змај Јовина 20. / Уређује Одбор. / Одговорни Уредник: Ботић Милорад, адвокат Нови Сад, Народних хероја бр. 6. / Текући рачун код Комуналне банке бр. 151—75—5—10002 / Штампарија „Коста Шокица“ Нови Сад.

